

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/B/2022/36122167903661316

VÝZNAM PREFERENČNÉHO OBCHODU PRE
ZAHRANIČNOOBCHODNÉ VZŤAHY EURÓPSKEJ ÚNIE
S TRETÍMI KRAJINAMI
Bakalárska práca

2022

Dušan Viglaský

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

VÝZNAM PREFERENČNÉHO OBCHODU PRE
ZAHRANIČNOOBCHODNÉ VZŤAHY EURÓPSKEJ ÚNIE
S TRETÍMI KRAJINAMI
Bakalárska práca

Študijný program: medzinárodné podnikanie
Študijný odbor: medzinárodné podnikanie
Školiace pracovisko: katedra medzinárodného obchodu
Vedúci záverečnej práce: Ing. Henrich Juhás

Bratislava 2022

Dušan Víglašký

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že predloženú bakalársku prácu som spracoval samostatne na základe získaných teoretických vedomostí a že som uviedol všetku použitú literatúru a ďalšie pramene.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa chcel poďakovať vedúcemu mojej bakalárskej práce, Ing. Henrichovi Juhásovi, za jeho odbornú pomoc, cenné praktické informácie, pripomienky a usmernenia pri písaní práce.

ABSTRAKT

VIGLASKÝ, Dušan: *Význam preferenčného obchodu pre zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Henrich Juhás. – Bratislava: OF EU, 2022, 56 s.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zistenie významu preferenčného obchodu pre zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami na základe analýzy vybraných krajín. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 18 grafov a 4 tabuľky. Prvá kapitola je venovaná teoretickému vymedzeniu danej problematiky, kde poukazujeme na rozdiely medzi preferenčným a nepreferenčným obchodom. Ďalej objasňujeme význam pravidiel pôvodu tovarov a taktiež sa zaoberáme vývojom preferenčného obchodu, kde skúmame Dohody o hospodárskom partnerstve s jednotlivými krajinami a integrovanými zoskupeniami. Následne sa dostávame k Jednostranným colným preferenciám a zmluvným preferenciám a v závere prvej kapitoly sa venujeme obmedzeniam, ktoré sa uplatňujú pri odobratí možností čerpania výhod vyplývajúcich z troch skupín GSP. Druhá kapitola sa zaoberá hlavným cieľom s čiastkovými cieľmi a taktiež obsahuje metodiku práce a metódy skúmania použité na dosiahnutie daných cieľov. Posledná kapitola je zameraná na obchodné toky a bilanciu EÚ s rozvojovými krajinami, komoditnú štruktúru preferenčného dovozu z krajín beneficentov GSP do EÚ a nakoniec vývoj exportu vybraných beneficentov jednotlivých režimov GSP. Výsledkom riešenia danej problematiky je porozumenie vplyvu a významu preferenčných dohôd na zahraničnoobchodné vzťahy rozvojových krajín a EÚ.

Kľúčové slová:

Všeobecný systém preferencií, Európska únia, rozvojové krajiny, Štandardný GSP, GSP+, EBA

ABSTRACT

VIGLASKÝ, Dušan: Importance of preferential trade for EU foreign trade relations with third countries. - University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. - Thesis supervisor: Ing. Henrich Juhás. - Bratislava: FC EU, 2022, 56 p.

The main objective of the Bachelor's work is to establish the importance of preferential trade for the EU's foreign trade relations with third countries on the basis of an analysis of selected countries. The work is divided into three chapters. It contains 18 graphs and 4 tables. The first chapter is devoted to the theoretical definition of the issue, where we point out the differences between preferential and non-preferential trade. We further clarify the importance of the rules of origin of goods and also deal with the development of preferential trade, where we examine Economic Partnership Agreements with individual countries and integrated groups. Subsequently, we come to the Unilateral Tariff Preferences and Contractual Preferences, and at the end of the first chapter we address the limitations that apply to the withdrawal of the benefits of the three GSP groups. The second chapter deals with the main goal with sub-objectives and also contains the methodology and research methods used to achieve the objectives. The last chapter focuses on the trade flows and balance of the EU with developing countries, the commodity structure of preferential imports from GSP beneficiary countries to the EU and finally the development of exports of selected beneficiaries of individual GSP schemes. The result of solving this issue is an understanding of the impact and importance of preferential agreements on foreign trade relations between developing countries and the EU.

Key words

Generalized System of Preferences, European Union, Developing Countries, Standard GSP, GSP +, EBA

Obsah

Úvod	12
1 Súčasný stav problematiky doma a v zahraničí.....	14
1.1 Preferenčný a nepreferenčný obchod z hľadiska pravidiel pôvodu.....	14
1.2 Pravidlá pôvodu.....	15
1.3 Vývoj preferenčného obchodu	17
1.4 Jednostranné colné preferencie.....	20
1.4.1 Všeobecný systém preferencií.....	21
1.5 Zmluvné preferencie.....	26
1.6 Obmedzenie poberania výhod vyplývajúcich z troch skupín GSP	27
2 Cieľ práce	29
2.1 Objekt skúmania práce	29
2.2 Metodika práce a metódy skúmania	30
3 Výsledky práce a diskusia	31
3.1 Obchodné toky a bilancia EÚ s beneficietmi GSP.....	31
3.2 Komoditná štruktúra preferenčného dovozu z krajín beneficietov GSP do EÚ 32	
3.3 Analýza exportu vybraných beneficietov pred vstupom do GSP a po ich vstupe 33	
3.3.1 Vybrané krajiny režimu Štandardný GSP	33
3.3.2 Vybrané krajiny GSP+	39
3.3.3 Vybrané krajiny režimu EBA.....	45
3.4 Zhodnotenie hypotéz a perspektíva Všeobecného systému preferencií do budúcnosti.....	51
Záver	53
Zoznam použitej literatúry	54

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Krajiny a spoločenstvá, ktoré podpísali DHP

Tabuľka 2 Krajiny patriace do Štandardného GSP

Tabuľka 3 Krajiny patriace do GSP +

Tabuľka 4 Krajiny patriace do „Všetko okrem zbraní“

Zoznam grafov

Graf 1 Prehľad troch skupín preferenčných opatrení v rámci GSP

Graf 2 Obchodné toky a bilancia EÚ s beneficiarymi GSP, ročné údaje za obdobie 2011 - 2021 (v mil. EUR)

Graf 3 Komoditná štruktúra preferenčného dovozu do EÚ za rok 2021 (v mil. EUR)

Graf 4 Export Indonézie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 5 Export Indie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 6 Export Nigérie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 7 Export Tadžikistanu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 8 Export Vietnamu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 9 Export Srí Lanky do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 10 Export Filipín do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 11 Export Pakistanu do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 12 Export Mongolska do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 13 Export Kirgizska do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 14 Export Afganistanu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 15 Export Bangladéšu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 16 Export Etiópie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 17 Export Somálska do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Graf 18 Export Jemenu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zoznam skratiek

AKT	Skupina štátov Afriky, Karibiku a Tichomoria
BOI	Binding Origin Information Závazná informácia o pôvode
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area Rozsiahla a komplexná zóna voľného obchodu
DHP	Dohoda o hospodárskom partnerstve
EBA	Everything but Arms Všetko okrem zbraní
ECOWAS	Economic Community Of West African States Ekonomické spoločenstvo západoafrických štátov
EU/EÚ	European Union Európska únia
EZVO	Európske združenie voľného obchodu
GATT	General Agreement on Tarrifs and Trade Všeobecná dohoda o clách a obchode
GSP	Generalised Scheme of Preferences Všeobecný systém colných preferencií

GSP+	The special incentive arrangement for Sustainable Development and Good Governance Osobitné stimulačné opatrenie pre trvalo udržateľný rozvoj a dobrú správu vecí verejných
PTA	Preferential trade arrangements Preferenčné obchodné dohody
SADC	United Nations Conference on Trade and Development Konferencia Spojených národov pre obchod a rozvoj
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development Konferencia Spojených národov pre obchod a rozvoj
WTO	World Trade Organization Svetová obchodná organizácia
ZIPT	Záväzná informácia o pôvode

Úvod

Vyspelé krajiny či integračné zoskupenia ako Európska únia sa snažia prostredníctvom preferenčných dohôd pomôcť rozvojovým krajinám posilniť ich konkurencieschopnosť v medzinárodnom obchode čo dokazuje aj vytvorenie Všeobecného systému colných preferencií, ktoré prináša rôzne výhody pri vykonávaní obchodných operácií medzi týmito krajinami.

Cieľom záverečnej práce je zistenie významu preferenčného obchodu pre zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami na základe analýzy vybraných krajín. Práca je rozdelená do troch kapitol.

V prvej kapitole sa nachádza teoretické vymedzenie danej problematiky, ktorá má za úlohu priblížiť čitateľovi Súčasný stav problematiky doma a v zahraničí, pričom je rozdelená do šiestich podkapitol. Úvodná podkapitola je zameraná na preferenčný a nepreferenčný obchod z hľadiska pravidiel pôvodu, kde sa zaoberáme významom pravidiel pôvodu a postupne sa dostávame k druhej podkapitole, ktorá je celá zameraná na pravidlá pôvodu, kde podrobne rozoberáme či už preferenčný ale aj nepreferenčný obchod a poukazujeme na rozdiely medzi nimi. Ďalej sa zaoberáme vývojom preferenčného obchodu, kde skúmame Dohody o hospodárskom partnerstve s jednotlivými krajinami a integrovanými zoskupeniami. Postupne sa dostávame k Jednostranným colným preferenciám a zmluvným preferenciám a v závere prvej kapitoly sa venujeme obmedzeniam, ktoré sa uplatňujú pri odobratí možností čerpania výhod vyplývajúcich z troch skupín GSP.

Druhá kapitola je zameraná na hlavný cieľ záverečnej práce, ktorý dosahujeme prostredníctvom jednotlivých čiastkových cieľov. Následne v podkapitole sa nachádza metodika písania bakalárskej práce a metódy skúmania, ktoré nám umožňujú rozoberať a analyzovať našu problematiku.

Hlavnou časťou bakalárskej práce je tretia kapitola, v ktorej sa nachádzajú výsledky práce a diskusia, ktorá je rozdelená na tri podkapitoly. V prvej podkapitole sa zaoberáme obchodnými tokmi a bilanciou Európskej únie s beneficiarymi troch skupín GSP. Následne si približujeme komoditnú štruktúru preferenčného dovozu z krajín beneficiarytov GSP do EÚ a posledná podkapitola je ďalej rozdelená na tri časti. V prvej časti tretej podkapitoly sledujeme vývoj exportu vybraných krajín patriacich do režimu Štandardný GSP pred ich vstupom a po ňom. V druhej časti sledujeme vývoj exportu vybraných krajín patriacich do

režimu GSP+ a v poslednej časti tretej podkapitoly sledujeme vývoj exportu vybraných krajín patriacich do režimu EBA. V závere zhodnotíme stanovené hypotézy a rozoberieme perspektívy systému GSP EÚ do budúcnosti.

1 Súčasný stav problematiky doma a v zahraničí

Rozvojová politika EÚ je zameraná na krajiny, ktoré to najviac potrebujú a zdôrazňuje význam obchodu. Oznámenie Komisie z roku 2012 s názvom Obchod, rast a rozvoj: prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi bolo významnou zmenou paradigmy EÚ v oblasti obchodu a rozvoja. Toto oznámenie kládlo veľký dôraz na to, že treba čoraz viac rozlišovať medzi jednotlivými rozvojovými krajinami a zameriavať sa na tie, ktoré najviac potrebujú pomoc. Stanovilo sa v ňom, že okrem obnovenia významu dodržiavania základných hodnôt EÚ, ako sú ľudské práva, treba zlepšiť súčinnosť medzi obchodnou a rozvojovou politikou EÚ. Všeobecný systém preferencií EÚ ponúka tretím krajinám preferenčný prístup na trh EÚ niektorým tovarom. Dohody o hospodárskom partnerstve zaručujú preferenčné zaobchádzanie krajinám Afriky, Karibiku, Tichomoria a na najmenej rozvinuté krajiny sa presadzuje režim Všetko okrem zbraní. Tieto systémy sú v súlade s pravidlami Svetovej obchodnej organizácie.¹

Dohody o hospodárskom partnerstve (ďalej len DHP) sa stali hlavnými nástrojmi na podporu obchodu medzi EÚ a africkým, karibským a tichomorským regiónom v rámci Dohody z Cotonou z roku 2000. Sú základom obchodných vzťahov medzi EÚ a AKT a jedným z troch pilierov dohody, pričom sú navrhnuté tak, aby boli v súlade s pravidlami WTO. Postupne nahrádzajú jednostranný preferenčný obchodný režim EÚ.²

1.1 Preferenčný a nepreferenčný obchod z hľadiska pravidiel pôvodu

Pravidlá pôvodu slúžia na určenie či dovážaný tovar má nárok na zaobchádzanie podľa doložky najvyšších výhod alebo preferenčné zaobchádzanie, realizáciu opatrení a nástrojov obchodnej politiky ako antidumpingové clá či ochranné opatrenia, a taktiež slúžia na účely obchodnej štatistiky, pre potreby označovania a etiketovania a pri vládnom obstarávaní.

Pravidlá pôvodu nesmú vytvárať obmedzujúce, rušivé alebo deštruktívne účinky na medzinárodný obchod. Ďalej nesmú obsahovať neprímerane prísne požiadavky alebo vyžadovať splnenie určitých podmienok, ktoré nesúvisia s opracovaním alebo so

¹ DAMEN, Mario, WOLFGANG Igler. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In Európsky parlament. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>

² BALÁŽ, Peter et al. Medzinárodné podnikanie. 6. vyd. Bratislava: Sprint 2, 2019. 552 s. ISBN 978-80-89710-51-5.

spracovaním, ako predpoklad na určenie krajiny pôvodu. Krajinou pôvodu príslušného tovaru sa rozumie buď krajina, v ktorej sa tovar úplne získal, alebo tá krajina, v ktorej sa uskutočnilo posledné podstatné opracovanie alebo spracovanie ak sa na výrobe tovaru podieľa viac krajín. Ak by nastala situácia, kde na základe predchádzajúcich kritérií nie je možné určiť krajinu, kde prišlo k poslednému opracovaniu, spracovaniu alebo podstatnej zmene, je možné použiť iné kritériá, napr. určenie individuálnej spracovateľskej operácie alebo kritérium pridanej hodnoty.³

Pravidlá pôvodu nesmú byť diskriminačné. Dohoda sa snaží o harmonizáciu pravidiel pôvodu. Harmonizácia pravidiel pôvodu na základe jednotných pravidiel pôvodu uplatňovanými všetkými krajinami výrazne znižuje neistotu, ktorej musí čeliť medzinárodný obchod. Harmonizované pravidlá odstraňujú možnosť zneužitia pravidiel pôvodu ako nástroja reštriktívnej obchodnej politiky. Harmonizácia pravidiel pôvodu sa vzťahuje iba na nepreferenčné pravidlá pôvodu, t. j. pravidlá pôvodu pre obchod medzi členmi, ktorí nie sú súčasťou jednej zóny voľného obchodu alebo colnej únie.⁴

Uplatňovaním preferenčného pôvodu tovaru a použitým jeho pravidlami sa pri dovoze tovaru uplatňujú preferenčné colné sadzby. Môžu sa uplatniť a poskytnúť jednostranne na autonómnom základe alebo vzájomne na zmluvnom základe.⁵

1.2 Pravidlá pôvodu

Pravidlá pôvodu určujú, odkiaľ tovar pochádza, t. j. nie odkiaľ bol odoslaný, ale kde bol vyrobený. Ako taký je pôvod „ekonomickou národnosťou“ tovaru, s ktorým sa obchoduje. Colné zaradenie, hodnota a pôvod tovaru sú určujúcimi faktormi, na základe ktorých sa uplatňuje colné sadzobné zaobchádzanie. V colných záležitostiach sa rozlišujú dva typy pôvodu, najmä preferenčný pôvod a nepreferenčný pôvod.

Preferenčné pravidlá pôvodu určujú, či tovar spĺňa podmienky pôvodu z určitých krajín, na ktoré sa vzťahujú osobitné opatrenia a dohody. Ak sú splnené všetky požiadavky,

³ KNOPP, Juraj. Pravidlá pôvodu EÚ a ich uplatňovanie pri extra komunitárnom obchode. In Sprievodca pravidlami pôvodu pre podnikateľov. [online]. 2016. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: http://web.sopk.sk/storage/sluzby/ONPCO/pravidla_povodu-2016.pdf

⁴ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Pravidlá pôvodu. [online]. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/obchod/multilateralne-obchodne-vztahy/wto/nepolnohospodarske-vyrobky-a-wto/pravidla-povodu>

⁵ Ibid

tovar s preferenčným pôvodom sa môže dovážať s nižšími colnými sadzbami alebo s nulovou sadzbou v závislosti od stanoveného preferenčného colného zaobchádzania.⁶

Nepreferenčné pravidlá pôvodu sa používajú na určenie krajiny pôvodu tovaru na uplatnenie doložky najvyšších výhod, ale aj na implementáciu množstva obchodnopolitických opatrení, ako sú antidumpingové a vyrovnávacie clá, obchodné embargá, ochranné opatrenia a kvantitatívne obmedzenia alebo colné kvóty. Používajú sa aj na obchodné štatistiky, verejné súťaže a označovanie pôvodu. EÚ uplatňuje svoj vlastný súbor ustanovení o nepreferenčných pravidlách pôvodu, ktoré sa môžu líšiť od ustanovení akejkoľvek inej tretej krajiny.⁷

Záväzné informácie o pôvode (BOI) sú rozhodnutia príslušných orgánov, ktoré sú záväzné pre držiteľa a colné orgány vo všetkých členských štátoch, pokiaľ ide o tovar dovezený alebo vyvezený po ich vydaní, za predpokladu, že tovar a okolnosti určujúce nadobudnutie pôvodu sú v každom ohľade totožné s tým, čo je opísané v BOI. Rozhodnutia ZIPT sú zvyčajne platné tri roky od dátumu vydania. Je potrebné poznamenať, že držiteľ BOI nie je oslobodený od predloženia potrebného dôkazu o pôvode, aby mu bola udelená preferenčná colná sadzba. V medzinárodnom kontexte sa rozhodnutia ZIPT označujú ako predbežné rozhodnutia o pôvode.

Preferenčný obchod

V zásade sa rozlišujú jednostranné (ponúknuté jednou stranou druhej) a recipročné (vyjednané a dohodnuté oboma stranami) obchodné zmluvy a schémy. Svetová obchodná organizácia označuje jednostranné dohody ako preferenčné obchodné dohody a recipročné dohody ako regionálne obchodné dohody.⁸

Dôvody na uzavretie preferenčných obchodných dohôd (PTA) sú rôzne a idú nad rámec ekonomických úvah. V skutočnosti môžu rozhodujúcu úlohu zohrávať aj politické a bezpečnostné záujmy. Ak však PTA spôsobujú trvalé čisté ekonomické straty, je nepravdepodobné, že by obstála ako dobrovoľná dohoda. Hlavným ekonomickým stimulom pre vstup do PTA je získať statické a dynamické zisky, ktoré ponúka preferenčná liberalizácia. Regionálna integrácia môže pomôcť krajinám zlepšiť alokáciu existujúcich

⁶ TUPÝ, Ján. – KNOPP, Juraj. Sprievodca pravidlami určovania a osvedčovania pôvodu tovaru v medzinárodnom obchode. Bratislava : Slovenská obchodná a priemyselná komora, 2005. 111 s. ISBN 978-80-891-0524-3.

⁷ EUROPEAN COMMISSION. Taxation and Customs Union. [online]. [cit. 2021-12-14]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/origin-goods_en

⁸ INTERNATIONAL TRADE CENTRE. Rules of Origin Facilitator. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://findrulesoforigin.org/en/glossary?id=XkjcUBMAACEAxExj&returnto=gloscent>

zdrojov a môže zvýšiť mieru ekonomického rastu prostredníctvom využívania statických a dynamických ekonomík, vyššej miery začlenenia technológií a vyššej miery investícií, ktorú prináša väčší trh. Vlády môžu tiež chcieť využiť regionálne dohody na získanie dôveryhodnosti pre domáce politiky alebo na zvýšenie ich vyjednávacjej pozície voči iným obchodným partnerom.⁹

Nepreferenčný obchod

Nepreferenčný pôvod iba priznáva „ekonomickú“ štátnu príslušnosť tovaru a nepredstavuje žiadnu výhodu pre tovar.¹⁰ Uplatňovaním nepreferenčného pôvodu tovaru a použitím jeho pravidiel sa nedá dosiahnuť žiadna preferencia. Pri nepreferenčnom pôvode tovaru hrá významnú úlohu údaj o krajine pôvodu, ktorý je veľmi podstatnou súčasťou colného vyhlásenia na prepustenie tovaru do navrhovaného režimu. Ďalšiu významnú úlohu má tento údaj pre potreby štatistického vykazovania a sledovania pôvodu tovaru ako aj pri uplatnení niektorých netarifných opatrení podľa pôvodu tovaru. Informácie z colnej štatistiky sú veľmi dôležitým podkladom pre realizáciu obchodno-politických opatrení každého štátu pri dovoze tovaru z určitých krajín. Nepreferenčný pôvod tovaru potvrdzujú kompetentné orgány vyvážajúcej krajiny osvedčením o jeho pôvode tzv. „Certificate of Origin“.¹¹

1.3 Vývoj preferenčného obchodu

V roku 2002 sa začali rokovania o DHP a predpokladalo sa, že do roku 2008 budú uzavreté. Proces rokovaní však trval dlhšie ako sa predpokladalo, a preto EÚ prijala nariadenie o prístupe na trh, aby do roku 2014 zabezpečila dočasné mechanizmy prístupu na trh, ktoré sa následne predĺžilo a ďalšie dva roky, pokiaľ sa DHP kompletne neuzatvoria, nepodpíšu a neratifikujú. Krátko pred uplynutím platnosti nariadenia o prístupe na trh z 1. októbra 2016 podpísali DHP len dva celé regióny, ktoré zatiaľ neboli ratifikované, a v platnosti bola len jedna regionálna DHP. Nariadenie o prístupe na trh bolo zrušené 28. júla 2016 a nahradilo ho nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1076 z 8.

⁹ FOREIGN TRADE INFORMATION SYSTEM. Promoting Trade and Investment in the Common Market of the South Lessons for Development Cooperation. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <http://ctrc.sice.oas.org/geograph/south/bouzas.asp>

¹⁰ INCOTERMS. Úvod do pôvodu tovaru. [online]. 2020. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://povod-sk.webnode.sk/>

¹¹ FINANČNÁ SPRÁVA. Pôvod tovaru. [online]. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/clo-obchodny-tovar/dovoz/povod-tovaru/>

júna 2016. V decembri roku 2020 platnosť Dohody z Cotonu uplynula, avšak pravdepodobne sa zachovajú DHP, ktoré budú zohrávať dôležitú úlohu v partnerstve aj po skončení platnosti tejto dohody.¹²

Prvá regionálna dohoda o hospodárskom partnerstve podpísaná v októbri 2008 bola DHP s Karibským fórom (Cariforum), pričom schválená bola 25. marca 2009. Aktuálne je dohoda stále platná, pričom spoločné orgány v rámci tejto dohody pravidelne rokujú od roku 2010. V roku 2015 sa uskutočnila prvá revízia dohody. Obe strany zriadia spoločný monitorovací systém na meranie vykonávania a vplyvu DHP. Prebiehajú rokovania o dohode o ochrane konkrétnych zemepisných označení, ako aj hodnotiacia štúdia ex post, ktorá sa týka prvých 10 rokov vykonávania.

V západnej Afrike vo februári 2014 boli ukončené rokovania týkajúce sa regionálnej DHP medzi EÚ a šestnástimi západoafrickými krajinami. DHP bola podpísaná všetkými členskými štátmi EÚ a pätnástimi krajinami západnej Afriky okrem Nigérie. 9. augusta v roku 2017 Mauritánia a Hospodárske spoločenstvo západoafrických štátov (ECOWAS) podpísali dohodu o pridružení, v ktorej bola definovaná účasť tejto krajiny na obchodnej politike spoločenstva ECOWAS, a to aj pokiaľ ide o DHP. Medzitým, 26. novembra 2008 a 28. júla 2016, podpísali Ghana a Pobrežie Slonoviny bilaterálne dočasné DHP. Svoj súhlas udelil Európsky parlament 1. decembra 2016 a uplatňujú sa obidve dočasné dohody. V roku 2020 Európska únia a Ghana začali liberalizovať svoj trh s výrobkami EÚ. Tento proces má byť uzavretý do roku 2029. Strany sa tiež dohodli na konečnom znení Protokolu o pravidlách pôvodu.¹³

V strednej Afrike bol Kamerun jedinou krajinou, ktorá podpísala DHP s EÚ 15. januára 2009. Parlament udelil svoj súhlas v júni roku 2013 a v júli 2014 kamerunský parlament ratifikoval dohodu. Tá sa predbežne začala uplatňovať 4. augusta 2014. Medzi týmto regiónom a EÚ zatiaľ prebieha výmena v súvislosti s prístupom ďalších stredoafrických krajín, ale žiadna regionálna DHP doposiaľ nebola uzavretá.

Čo sa týka východnej a južnej Afriky, štyri krajiny tohto regiónu – Maurícius, Seychely, Zimbabwe a Madagaskar – podpísali DHP v roku 2009, ktorá sa od 14. mája 2012 predbežne vykonáva. Parlament udelil súhlas v januári 2013. Dohoda je otvorená aj pre

¹² EURÓPSKA KOMISIA. Dohody o hospodárskom partnerstve (DHP). [online]. [cit. 2021-12-13]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/content/dohody-o-hospodarskom-partnerstve-dhp>

¹³ BALÁŽ, Peter et al. Medzinárodné podnikanie. 6. vyd. Bratislava: Sprint 2, 2019. 552 s.

ostatné krajiny a Komory ju podpísali v júli 2017. 7. februára 2019 sa začalo jej predbežné uplatňovanie. Strany sa dohodli, že zriadia nielen zriadenia poradných orgánov pre občiansku spoločnosť a parlamenty ale taktiež rozšíria rozsah pôsobnosti DHP vrátane všetkých otázok súvisiacich s obchodom, ako je prepojenie medzi obchodom a trvalo udržateľným rozvojom.

Rokovania o DHP v Juhoafrickom rozvojom spoločenstve (SADC) boli úspešne uzavreté po desiatich rokoch v júli 2014. EÚ a skupina DHP SADC, ktorá je tvorená šiestimi z pätnástich členov Juhoafrického rozvojového spoločenstva (Botswana, Lesotho, Mozambik, Namíbia, Eswatini a Južná Afrika), podpísali dohodu v júni 2016 a predbežne vstúpila do platnosti v októbri 2016, keď Parlament udelil súhlas v septembri roku 2016. V apríli 2017 ratifikoval dohodu Mozambik a od 4. februára 2018 sa predbežne vykonáva Angola má štatút pozorovateľa a môže sa k dohode pripojiť neskôr.¹⁴

V júli 2009 v tichomorskej oblasti EÚ a Papua-Nová Guinea podpísali DHP a v decembri roku 2009 ju podpísalo aj Fidži. V januári 2011 Parlament udelil svoj súhlas. Parlament Papuy-Novej Guiney ratifikoval DHP v máji 2011 a Fidži urobilo rozhodnutie v júli 2014, že začne predbežne uplatňovať DHP. Svoj zámer o pristúpenie k DHP vyjadrila aj Tonga v júli 2018. Proces pristúpenia k DHP dokončila aj Samoa v decembri 2018 a Šalamúnove ostrovy o dva roky neskôr v máji roku 2020.¹⁵

Tabuľka 1 Krajiny a spoločenstvá, ktoré podpísali DHP

Názov krajiny alebo spoločenstva	Dátum podpísania DHP (dohoda o hospodárskom partnerstve)
Karibské fórum (Cariforum), Ghana, Pobrežie Slonoviny,	2008
Kamerun, Maurícius, Seychely, Zimbabwe, Madagaskar, Papua-Nová Guinea, Fidži	2009

¹⁴ EURÓPSKA KOMISIA. Dohody o hospodárskom partnerstve (DHP). [online]. [cit. 2021-12-13]. Dostupné online: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/content/dohody-o-hospodarskom-partnerstve-dhp>

¹⁵ DAMEN, Mario, WOLFGANG Iglar. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In Európsky parlament. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>

15 členov západnej Afriky okrem Nigérie	2014
Botswana, Lesotho, Mozambik, Namíbia, Eswatini a Južná Afrika (6/15 členov SADC – Juhoafrické rozvojové spoločenstvo)	2016
Mauritánia a Hospodárske spoločenstvo západoafrických štátov ECOWAS	2017
Tonga, Samoa	2018
Šalamúnove ostrovy	2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: DAMEN, Mario, WOLFGANG Igler. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In Európsky parlament. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>

1.4 Jednostranné colné preferencie

Jednostranné colné preferencie sú poskytované na pôvodný tovar v rozvojových alebo najmenej rozvinutých krajinách v rámci Všeobecného systému preferencií (GSP) alebo na pôvodný tovar v iných zvýhodnených krajinách alebo územiach. Tento systém je založený na nerecipročnom základe. Jednostranné obchodné preferencie sú jedným z najdôležitejších nástrojov, ktoré rozvinuté krajiny ponúkajú na podporu vývozu z rozvojových krajín.¹⁶ Nerecipročné dohody má EÚ uzatvorené s nasledovnými územiami¹⁷:

- zámorské krajiny a územia členských štátov EÚ;
- krajiny západného Balkánu;
- rozvojové a najmenej rozvinuté krajiny patriace do Všeobecného systému preferencií EÚ;
- krajiny Afriky, Karibiku a Tichomoria (AKT);

¹⁶ FINANČNÁ SPRÁVA. Pôvod tovaru. [online]. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/clo-obchodny-tovar/dovoz/povod-tovaru/>

¹⁷ KNOPP, Juraj. Pravidlá pôvodu EÚ a ich uplatňovanie pri extra komunitárnom obchode. In Sprievodca pravidlami pôvodu pre podnikateľov. [online]. 2016. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: http://web.sopk.sk/storage/sluzby/ONPCO/pravidla_povodu-2016.pdf

- Ceuta a Melilla.

Štatút pôvodu tovaru, ktorý podlieha buď recipročným alebo nerecočným pravidlám, sa priznáva vtedy, ak ide o:

- úplne získané výrobky** sú to nerastné produkty vytážené z pôdy alebo morského dna; zozbierané rastlinné produkty; narodené a chované živé zvieratá; produkty z chovaných živých zvierat; produkty získané lovom alebo rybolovom; výrobky vyrobené na palube továrenských lodí; zozbierané použité články, ktoré sú vhodné len na obnovu surovín, vrátane použitých pneumatík vhodných len na protektorovanie alebo ako odpad; odpad a šrot vzniknuté pri vykonaných výrobných operáciách; produkty vytážené z morskej pôdy alebo z morského podlažia mimo ich teritoriálnych vôd, ak majú výlučné práva využívať túto pôdu alebo podlažie;¹⁸
- tovar s importovaným podielom** výrobky, na ktorých výrobu boli použité nepôvodne, dovezené materiály, súčiastky alebo komponenty, ktoré musia prejsť osobitne stanoveným dostatočným opracovaním alebo spracovaním (čl.6 Protokol I) na území zmluvnej krajiny DCFTA. Ak sa na výrobe výrobku podieľa viac ako jedna krajina, pre preferenčný pôvod nestačí splnenie všeobecnej požiadavky posledného ekonomicky odôvodneného opracovania alebo spracovania, ako tomu bolo pri nepreferenčných pravidlách pôvodu, ale vyžaduje sa špecifický stupeň opracovania alebo spracovania.¹⁹

1.4.1 Všeobecný systém preferencií

Všeobecný systém preferencií (GSP) je všeobecný, nerecočný a nediskriminačný systém preferenčných obchodných opatrení, prostredníctvom ktorých EÚ udeľuje rozvojovým krajinám zvýhodnený prístup na svoje trhy.²⁰

Európska únia prijala GSP v nadväznosti na odporúčanie Konferencie Organizácie Spojených národov pre rozvoj a obchod (UNCTAD) z roku 1968 o vytvorení „všeobecného systému colných preferencií“, v rámci ktorého by sa všetkým rozvojovým krajinám poskytli

¹⁸ PROTOKOL 3 TÝKAJÚCI SA VYMEDZENIA POJMU „VÝROBKY S PÔVODOM“ A POJMU „METÓDY ADMINISTRATÍVNEJ SPOLUPRÁCE“ PRE UPLATŇOVANIE USTANOVENÍ TEJTO DOHODY MEDZI SPOLOČENSTVOM A ČIERNOU HOROU. [online]. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: <http://jaspi.justice.gov.sk/jaspidd/vzory/010244Pr4.pdf>

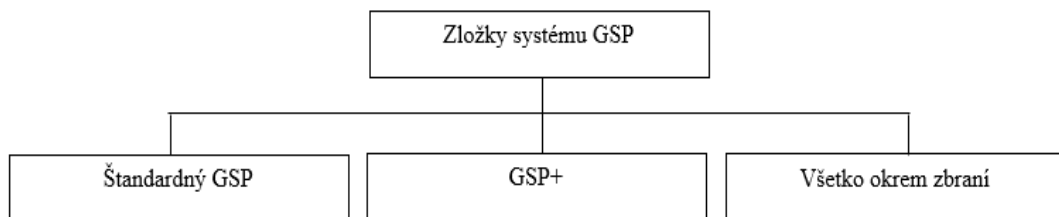
¹⁹ MIHÓK, Peter. Ekonomika, záujmy, politika. In Slovenská obchodná a priemyselná komora. [online]. 2022. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: <https://www.sopk.sk/urad/top/peter-mihok-ekonomika-zaujmy-politika/>

²⁰ EUR-LEX. Všeobecný systém colných preferencií EÚ. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0271:FIN:SK:HTML>

obchodné preferencie. V rámci systému WTO/GATT sa na GSP vzťahuje „rozhodnutie o diferencovanom a priaznivejšom zaobchádzaní, reciprocite a plnšej účasti rozvojových krajín“ (tzv. „splnomocňujúca doložka“).²¹

Cieľom všeobecného systému preferencií je uľahčiť rozvojovým krajinám a územiám prístup na európsky trh prostredníctvom znížených colných sadzieb na ich tovar. Spočiatku EÚ udelili jednostranné colné preferencie aby vytvorili rozvojovým krajinám z exportu dodatočné príjmy. Dôvodom bolo, aby sa tieto príjmy mohli znovu investovať do ich vlastného trvalo udržateľného rozvoja. Právnym rámcom pre GSP je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 978/2012 z 25. októbra 2012, ktorým sa uplatňuje systém všeobecných colných preferencií (ďalej len „nariadenie o GSP“). Nariadenie platí do 31. decembra 2023.²² Systém GSP sa v rámci reformy z roku 2012 viac zamerá na najmenej rozvinuté krajiny, tie, ktoré sú v najväčšej núdzi, pričom sa uchovali tri zložky systému.

Graf 1 Prehľad troch skupín preferenčných opatrení v rámci GSP

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROPEAN COMMISSION. Generalised Scheme of Preferences (GSP). [online]. 2021. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/index_en.htm

Štandardný GSP je prvou z nich. Ten sa zameriava na autonómne obchodné opatrenie, ktorým EÚ poskytuje na určitý zahraničný tovar nerecipročný preferenčný prístup na trh EÚ formou znížených alebo nulových sadzieb. Kritériá oprávnenosti na Štandardný GSP –

²¹ LIPKOVÁ, Eudmila et al. Medzinárodné hospodárske vzťahy. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2011. 433 s. ISBN 978-80-89393-37-4.

²² MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Všeobecný systém preferencií (VSP). [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/index.php/obchod/obchodne-vztahy-s-tretimi-krajinami/colna-politika/system-gsp>

ktorý poskytuje zníženie cla pri približne 66 % všetkých colných položiek – boli sprísnené tak, aby zahŕňali iba krajiny s nízkym a stredným príjmom. V období rokov 2016 – 2017 sa tak skupina príjemcov radikálne zmenšila zo 176 na 23, v roku 2019 pozostávala z 18 príjemcov a v roku 2020 už zahŕňala len 15 príjemcov. Dôvodom bolo, že krajiny, ktoré Svetová banka značila za krajiny s vysokými príjmami alebo krajiny s vyššími strednými príjmami, boli zo systému postupne vyradené.²³

Tabuľka 2 Krajiny patriace do Štandardného GSP

Zvýhodnené krajiny patriace do Štandardného GSP (január 2019)		
Cookove ostrovy	Nauru	Sýria
India	Nigéria	Tadžikistan
Indonézia	Niue	Tonga
Keňa	Konzská republika	Uzbekistan
Mikronézske federatívne štáty	Samoa	Vietnam

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROPEAN COMMISSION. List of GSP beneficiary countries. [online]. 2019. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/may/tradoc_157889.pdf

Druhá zložka, GSP+, je osobitná stimulačná dohoda, ktorá ponúka zníženie cla zraniteľným krajinám, ktoré ratifikovali a implementovali medzinárodné dohovory o ľudských a pracovných právach, ochrane životného prostredia a dobrej správe. GSP+, osobitné opatrenie pre udržateľný rozvoj a dobrú správu vecí verejných, stále poskytuje nulové colné sadzby na približne 66 % všetkých colných položiek, ktoré sú v rámci Štandardného GSP určené pre rozvojové krajiny označené za zraniteľné. Avšak uplatňuje sa len pod podmienkou, že sa ratifikovalo a vykonáva 27 medzinárodných dohovorov, ktoré sa týkajú udržateľného rozvoja vrátane dohovorov o základných ľudských právach, dohovorov o právach zamestnancov a určitých dohovorov týkajúcich sa ochrany životného prostredia, taktiež aj dohovorov týkajúcich sa boja proti výrobe a pašovaniu nezákonných

²³ DAMEN, Mario, WOLFGANG Iglér. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In Európsky parlament. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>

drog. Za predpokladu, že tieto požiadavky nie sú splnené, colná koncesia sa pozastaví. Zoznam príjemcov obsahuje osem krajín. V decembri roku 2023 bude ukončená platnosť týchto dvoch programov GSP.²⁴

Tabuľka 3 Krajiny patriace do GSP +

Zvýhodnené krajiny patriace do GSP + (január 2019)	
Arménsko	Mongolsko
Bolívia	Pakistan
Kapverdská republika	Filipíny
Kirgizsko	Srí Lanka

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROPEAN COMMISSION. List of GSP beneficiary countries. [online]. 2019. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/may/tradoc_157889.pdf

Poslednou je idea **Všetko okrem zbraní**, ktorá zaručuje bezcolný prístup bez kvót do EÚ pre všetky výrobky okrem zbraní a munície 48 najmenej rozvinutým krajinám.²⁵ Štyridsaťosem najmenej rozvinutých krajín má prístup na trh bez ciel a kvót pre všetky výrobky okrem zbraní a munície v zmysle iniciatívy Všetko okrem zbraní a to na neobmedzené obdobie. Táto iniciatíva zahŕňa tridsaťštyri afrických krajín, osem ázijských krajín, päť tichomorských krajín a jedna krajina v Karibiku – Haiti. Všetky krajiny, ktoré podpísali a ratifikovali dohody o voľnom obchode s EÚ, automaticky prestávajú využívať preferenčné zaobchádzanie, bez ohľadu na to, aká je ich úroveň rozvoja.²⁶

Tabuľka 4 Krajiny patriace do „Všetko okrem zbraní“

Zvýhodnené krajiny patriace „Všetko okrem zbraní“ (január 2019)			
Afganistan	Džibutsko	Madagaskar	Šalamúnove ostrovy

²⁴ Ibid

²⁵ DAMEN, Mario, WOLFGANG Igler. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In Európsky parlament. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>

²⁶ Ibid

Angola	Rovníková Guinea	Malawi	Somálsko
Bangladéš	Eritrea	Mali	Južný Sudán
Benin	Etiópia	Mauritánia	Sudán
Bhután	Gambia	Mozambik	Tanzánia
Burkina Faso	Guinea	Mjanmarsko /Barma	Východný Timor
Burundi	Guinea-Bissau	Nepál	Togo
Kambodža	Haiti	Niger	Tuvalu
Stredoafriická republika	Kiribati	Rwanda	Uganda
Čad	Laos	Svätý Tomáš a Princov ostrov	Vanuatu
Komory	Lesotho	Senegal	Jemen
Konžská demokratická republika	Libéria	Sierra Leone	Zambia

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROPEAN COMMISSION. List of GSP beneficiary countries. [online]. 2019. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/may/tradoc_157889.pdf

V októbri 2020 Komisia uverejnila, že vo svojom pracovnom programe na rok 2021 plánuje predložiť novú legislatívnu iniciatívu týkajúcu sa budúceho právneho rámca GSP spolu s posúdením vplyvu. Zmyslom nového nariadenia je zachovať rovnakú politiku podpory udržateľného hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja zvyhodnených krajín vrátane dodržiavania dobrej správy vecí verejných a ľudských práv s hlavným cieľom odstrániť chudobu.²⁷

²⁷ DAMEN, Mario, WOLFGANG Igler. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In Európsky parlament. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>

1.5 Zmluvné preferencie

Druhou možnosťou sú zmluvné preferencie, ktoré sa uplatňujú na základe dvojstranných alebo mnohostranných medzinárodných dohôd. Tieto sú právnym základom na poskytovanie preferenčných sadzieb.²⁸ Preferenčné colné sadzby sa uplatňujú na základe reciprocity. Do tejto skupiny patria:²⁹

- krajiny Stredozemného mora;
- krajiny EZVO;
- krajiny západného Balkánu;
- ostatné krajiny a územia podľa rozhodnutia EÚ;
- Ukrajina podľa dohody DCFTA z roku 2014, na základe ktorej bola vylúčená zo zoznamu krajín Všeobecného systému preferencií.

Uzatváraním takýchto dohôd dochádza k vzniku spoločenstiev dvoch alebo viacerých krajín, ktorých ekonomiky sa postupne prepojujú, pričom dochádza k integrácii týchto krajín a vzniku oblastí alebo zón voľného obchodu a colných únií. Súčasťou týchto dohôd sú preferenčné pravidlá pôvodu tovaru, ktoré sú obsiahnuté v samostatných protokoloch k týmto dohodám. Protokol obsahuje podmienky, ktoré sa musia dodržať pri výrobe príslušného výrobku, aby sa tento mohol považovať za pôvodný a podliehal preferenčnému zaobchádzaniu pri jeho dovoze do štátu, ktorý je zmluvným partnerom v rámci príslušnej dohody. Protokoly majú nadchádzajúce spoločné znaky:³⁰

- preferenčný štatút pôvodu;
- kumulácia;
- minimálne operácie;
- pravidlo všeobecnej tolerancie;
- pravidlo zákazu vrátenia cla;
- pravidlo priamej dohody;
- dôkaz o pôvode;
- schválený vývozca.

²⁸ FINANČNÁ SPRÁVA. Pôvod tovaru. [online]. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/clo-obchodny-tovar/dovoz/povod-tovaru/>

²⁹ KNOPP, Juraj. Pravidlá pôvodu EÚ a ich uplatňovanie pri extra komunitárnom obchode. In Sprievodca pravidlami pôvodu pre podnikateľov. [online]. 2016. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: http://web.sopk.sk/storage/sluzby/ONPCO/pravidla_povodu-2016.pdf

³⁰ Ibid

1.6 Obmedzenie poberania výhod vyplývajúcich z troch skupín GSP

V procese všetkých troch už uvedených druhoch opatrení systému preferencií EÚ existuje aj šanca dočasného čerpania výhod pre danú krajinu vo vzťahu k všetkým alebo iba k daným druhom výrobkov ak krajina³¹:

- závažne systematicky porušuje zásady stanovené v dohovoroch, ktoré musí krajina dodržiavať;
- vyváža tovar, ktorý bol vyrobený väzňami;
- čelí nedostatkom colnej kontroly pri vývoze alebo tranzite nepovolených látok či prekurzorov (drog)
- nedodrží pravidlá medzinárodných dohovorov o boji proti terorizmu a praní špinavých peňazí;
- systematicky uplatňuje nekalé obchodné praktiky vrátane takých, ktoré majú vplyv na dodávku surovín prinášajúcich nepriaznivý účinok na odvetvia Únie a v riešení ktorých preukazuje zvýhodnená krajina nedostatky;
- závažne systematicky porušuje ciele regionálnych organizácií rybolovu alebo akýchkoľvek medzinárodných dohôd, v ktorých Únia vystupuje ako zmluvná strana a ktoré sa týkajú riadenia a ochrany zdrojov rybolovu.

Ak nastane situácia, že dovoz určitého druhu tovaru z krajiny beneficienta v rámci akejkoľvek z troch skupín GSP je vykonávaná v cenách alebo objemoch, ktoré vytvárajú alebo môžu vytvárať potenciálne problémy či ťažkosti výrobcom substitučných alebo priamo konkurenčných výrobkov v Európskej únii, môže Európska komisia rozhodnúť o návrate k zavedeniu bežných ciel na tieto výrobky, v súlade s platným Spoločným colným sadzovníkom. Spomenuté ťažkosti sa týkajú najmä hospodárskej alebo finančnej situácie

výrobcu, pričom sa berú do úvahy všetky dostupné informácie o³²:

- podiele na trhu;
- výrobe;
- zásobách;
- výrobnnej kapacite a využívaní kapacít;

³¹ EUR-LEX. Úradný vestník Európskej únie. [online]. 2012. [cit. 2022-2-19]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0978&from=EN>

³² Ibid

- ziskovosti;
- zamestnanosti;
- objeme dovozu;
- cene a i.

V takomto prípade platí, že sa opäť zavedú clá na určitú dobu resp. obdobie, ktoré je potrebné na odstránenie negatívnej finančnej alebo hospodárskej situácie európskych výrobcov poprípade na čas trvania pravdepodobnej hrozby. Opakované zavedenie cieľ však nemôže byť dlhšie ako tri roky s výnimkou predĺženia na dlhší čas, ktorý je zapríčinený z dôvodu riadne opodstatnených aspektov.³³

Všeobecný systém colných preferencií je teda programom obsahujúcim colné výhody, ktoré poskytujú priemyselne vyspelé krajiny hospodársky menej vyspelým štátom sveta. Mnohokrát ich poskytujú integračné zoskupenia tretím krajinám. Tieto preferencie sa vyskytujú vo forme znížených colných sadzieb alebo importov, ktoré sú úplne oslobodené od cla. Týkajú sa hlavne surovín, polotovarov ale aj hotových výrobkov dovážaných z rozvojových krajín. Dôležitý je aj fakt, že poskytnutie preferencií je podmienené buď iba pre tovarové položky (napr. hotové výrobky) alebo sa týka krajiny ako celku bez ohľadu na druh položiek. Týmto spôsobom sa rozvinuté krajiny snažia o zlepšenie postavenia rozvojových krajín na ich trhoch, čo vedie k zvýšeniu cenovej konkurencieschopnosti slabších štátov. Tu však nastáva situácia, kde je domáca výroba v rozvinutých krajinách ohrozená možným vytlačením z domáceho trhu. Práve kvôli tomu sú mnohokrát isté kritické tovarové skupiny vylúčené z GSP vo vyspelejších krajinách. Tento fakt prináša zníženie úžitku GSP pre menej rozvinuté krajiny. GSP sa často nesprávne vysvetľuje ako recipročný prostriedok, no na základe získaných teoretických poznatkov môžeme povedať, že v tomto prípade platí opak – GSP funguje jednostranne nerekipročne.

³³ EUR-LEX. Úradný vestník Európskej únie. [online]. 2012. [cit. 2022-2-19]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0978&from=EN>

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zistenie významu preferenčného obchodu pre zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami na základe analýzy vybraných krajín. Na dosiahnutie hlavného cieľa bakalárskej práce bolo potrebné vyčleniť aj nasledujúce čiastkové ciele:

- prvý čiastkový cieľ sme stanovili ako analýzu komoditnej štruktúry preferenčného dovozu do EÚ;
- druhým čiastkovým cieľom je skúmanie vplyvu členstva v Štandardnom GSP na vybrané krajiny pomocou analýzy vývoja ich exportu do EÚ pred začlenením do Štandardného GSP a po ňom;
- tretí čiastkový cieľ spočíva v skúmaní vplyvu členstva v režime GSP+ na vybrané krajiny prostredníctvom analýzy vývoja ich exportu do krajín EÚ pred a po začlenení do režimu GSP+;
- ako štvrtý čiastkový cieľ sme stanovili skúmanie vplyvu členstva v režime EBA na vybrané krajiny pomocou analýzy vývoja exportu týchto krajín pred a po začlenení do režimu EBA.

Na dosiahnutie určeného cieľa našej bakalárskej práce sme si stanovili tri hypotézy:

Hypotéza 1: *Export tovarov skúmaných rozvojových krajín do EÚ sa po vstupe do režimu Štandardný GSP zvýšil.*

Hypotéza 2: *Export tovarov skúmaných rozvojových krajín do EÚ sa po vstupe do režimu GSP+ zvýšil.*

Hypotéza 3: *Export tovarov skúmaných rozvojových krajín do EÚ sa po vstupe do režimu EBA zvýšil.*

2.1 Objekt skúmania práce

Hlavným objektom skúmania bakalárskej práce je Všeobecný systém preferencií, ktorý napomáha rozvojovým krajinám zvýšiť export do EÚ a zosilniť tak ich pozíciu na medzinárodnom trhu. Skúmame teda vybrané rozvojové krajiny pred vstupom do Všeobecného systému preferencií postupne cez ich vstúpenie do GSP až po rok 2021, pričom sa zameriavame hlavne na ich export tovarov na európsky trh.

2.2 Metodika práce a metody skúmania

Písanie bakalárskej práce sme rozdelili do niekoľkých etáp, pričom prípravná fáza bola časovo najnáročnejšia. Bolo potrebné preskúmať danú tému a zhromaždiť dostatok relevantných informácií prostredníctvom oficiálnych stránok a overených článkov. V našej bakalárskej práci sa vyskytujú ako slovenské tak aj zahraničné zdroje. Vzhľadom na to, že bakalárska práca bola po celý čas písaná počas pandémie COVID-19 je potrebné uviesť, že použité zdroje sú najmä elektronické.

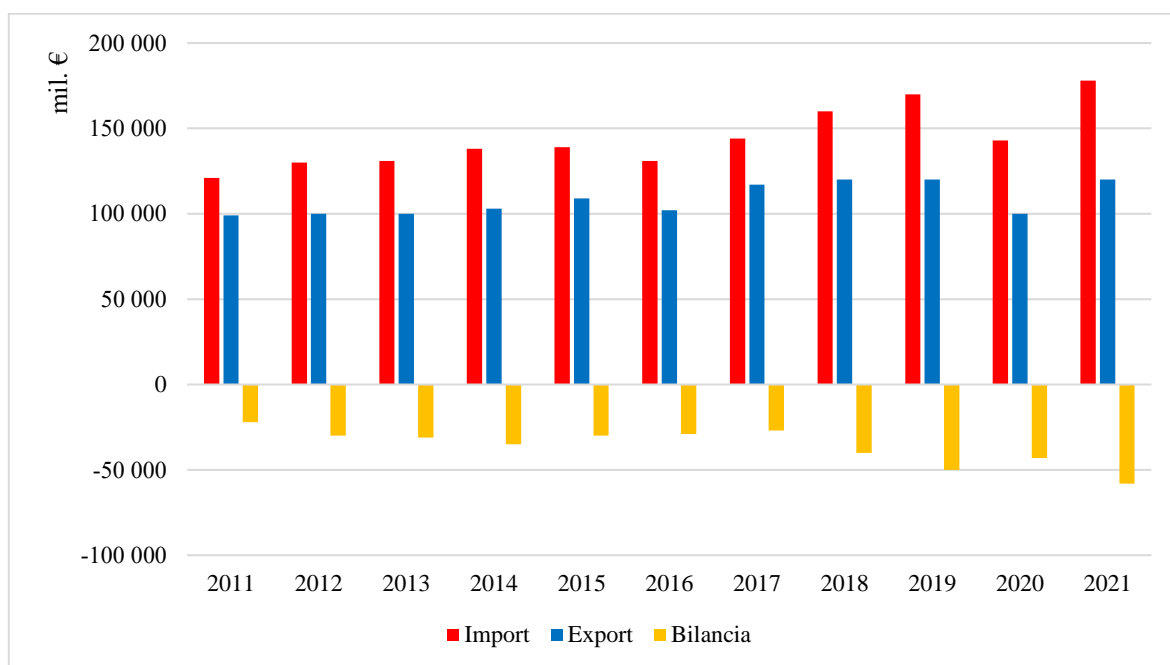
V rámci objasnenia problematiky a k splneniu vytýčeného cieľa sme v teoretickej časti práce využili hlavne logicko-historickú metódu skúmania, ktorá nám pomohla ozrejmiť pravidlá pôvodu a vývoj preferenčného obchodu. Ďalej využívame analýzu a syntézu dostupných údajov, ktoré v práci dopomohli k teoretickému vymedzeniu danej problematiky. Následne, v praktickej časti našej bakalárskej práce, využívame empirickú metódu skúmania spojenú s analýzou a syntézou získaných údajov formou štatistických a matematických metód a následným grafickým znázornením porovnáваме výsledky získané z číselných štatistík vybraných krajín, ktoré nám dopomáhajú pre porovnanie významu vstupu rozvojových krajín do režimu GSP. Získané poznatky sme následne prepojili do logických celkov aj využitím indukcie, resp. zovšeobecnenia získaných poznatkov o problematike GSP EÚ a dedukcie, ktorá nám v poslednej kapitole práce dopomohla k stanoveniu záverov nášho výskumu.

3 Výsledky práce a diskusia

3.1 Obchodné toky a bilancia EÚ s beneficiarymi GSP

Preferenčné dohody majú pomáhať podporovať zahraničný obchod rozvojových krajín a pomôcť im tak s prístupom na európsky trh. V nasledujúcom grafe si teda ukážeme ako sa vyvíjali obchodné toky a bilancia Európskej únie s beneficiarymi GSP za sledované obdobie, pričom hlavný význam má pre nás import do Európskej únie.

Graf 2 Obchodné toky a bilancia EÚ s beneficiarymi GSP, ročné údaje za obdobie 2011 - 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with GSP. [online]. 2022. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_gsp_en.pdf

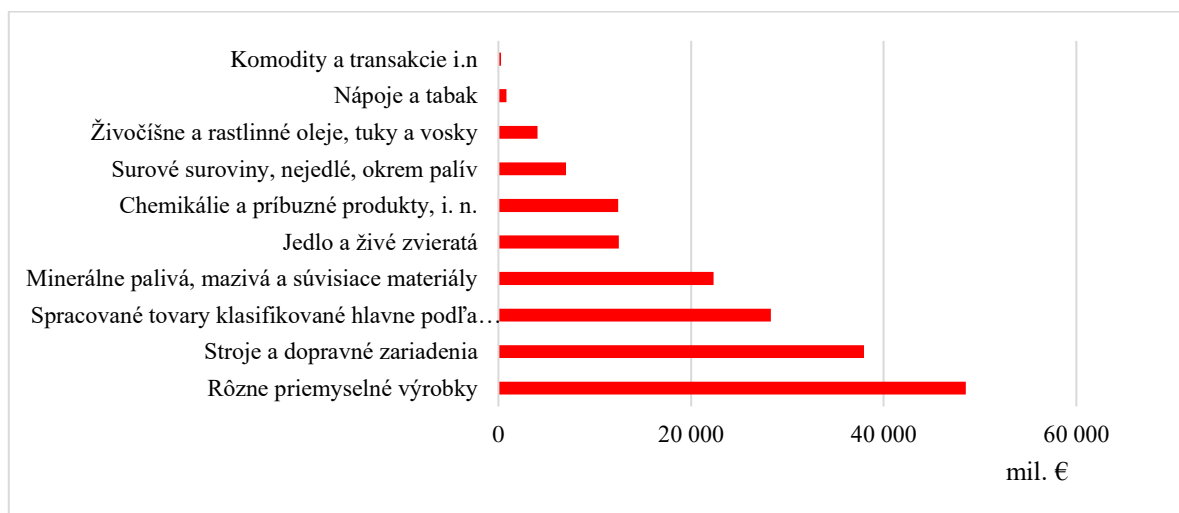
Na grafe č. 2 možno vidieť, že v roku 2011 výška importu z krajín beneficiarytov GSP do EÚ bola približne 121 miliárd EUR, pričom import prevýšil export o 22 miliárd EUR. V nasledujúcich rokoch možno pozorovať stály nárast importu až do roku 2015 kedy jeho hodnota dosiahla výšky 139 miliárd EUR, pričom každý sledovaný rok import prevyšuje export. V roku 2016 nastal mierny pokles importu na 131 miliárd EUR, no nasledujúce roky opäť možno vidieť na grafe nárast importu do roku 2019, kedy bola jeho výška 170 miliárd EUR a prevýšil tak export o približne 50 miliárd EUR. V nasledujúcom

roku nastal znovu mierny pokles no v poslednom roku sledovania, v roku 2021, dosiahol import najvyššiu hodnotu za sledované obdobie a to 178 miliárd EUR a vzhľadom na to aj bilancia medzi importom a exportom bola najvyššia kedy import prevýšil export o približne 58 miliárd EUR. Zo zistených údajov tak možno vidieť, že beneficianti GSP pomerne pravidelne zvyšujú svoj export do EÚ.

3.2 Komoditná štruktúra preferenčného dovozu z krajín beneficiantov GSP do EÚ

V nasledujúcej analýze, na základe správy Európskej komisie, uvedieme graf so zoznamom komodít, ktoré boli do Európskej únie dovážané preferenčným spôsobom.

Graf 3 Komoditná štruktúra preferenčného dovozu do EÚ za rok 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with GSP. [online]. 2022. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_gsp_en.pdf

Na základe údajov z grafu č. 3 môžeme jednoznačne povedať, že najviac importovanou komoditou do EÚ boli priemyselné výrobky, pri ktorých hodnota dovozu dosiahla 48,5 miliardy EUR. Ďalšia najviac dovážaná komodita boli stroje a dopravné zariadenia s hodnotou takmer 40 miliárd EUR. Treťou najviac dovážanou komoditou je skupina s názvom „Spracované tovary klasifikované hlavne podľa materiálu“, kde hodnota importu dosiahla výšku 28,3 miliardy EUR. Štvrté v poradí sú minerálne palivá, mazivá a súvisiace materiály s hodnotou vo výške 22,3 miliardy EUR. Ďalej sa v grafe č. 3 nachádzajú aj položky jedlo a živé zvieratá s hodnotou 12,5 miliardy EUR, chemikálie a príbuzné produkty s hodnotou 12,4 miliardy EUR, surové suroviny, nejedlé, okrem palív

kde hodnota importu bola vo výške 7 miliárd EUR, ďalej živočíšne a rastlinné oleje, tuky a vosky s hodnotou 4,1 miliardy EUR, nápoje a tabak 850 miliónov EUR a nakoniec položka s názvom komodity a transakcie s hodnotou vo výške 277 miliónov EUR.

3.3 Analýza exportu vybraných beneficentov pred vstupom do GSP a po ich vstupe

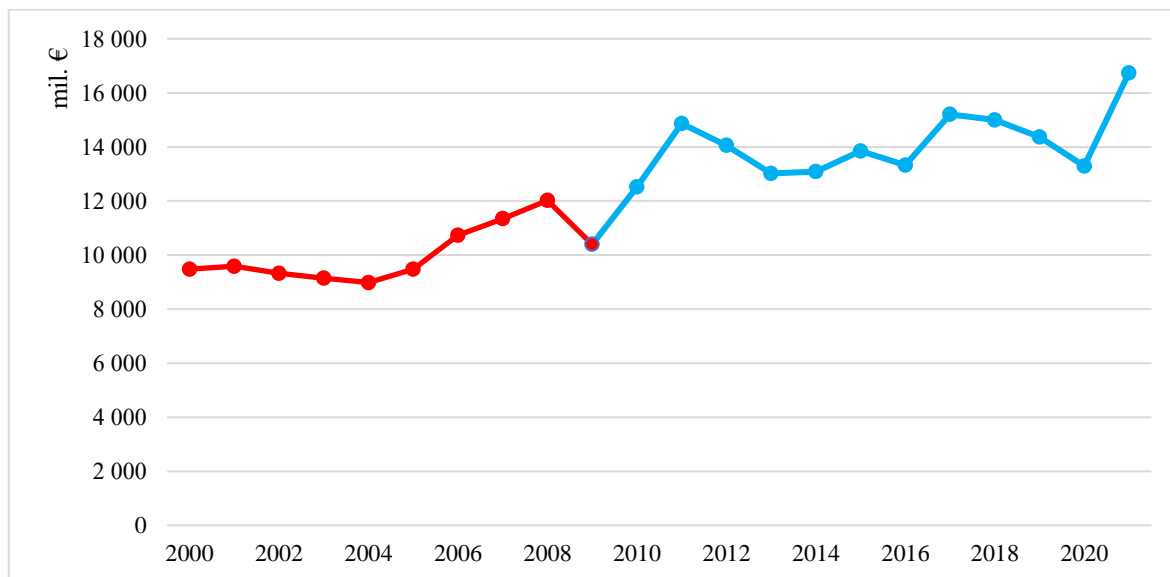
3.3.1 Vybrané krajiny režimu Štandardný GSP

V tejto podkapitole budeme pozorovať vývoj exportu do EÚ piatich náhodne vybraných krajín z režimu Štandardný GSP.

Indonézia

Indonézia vstúpila do režimu štandardný GSP v roku 2009. Sledované obdobie sme preto určili od roku 2000 až do roku 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 4 Export Indonézie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

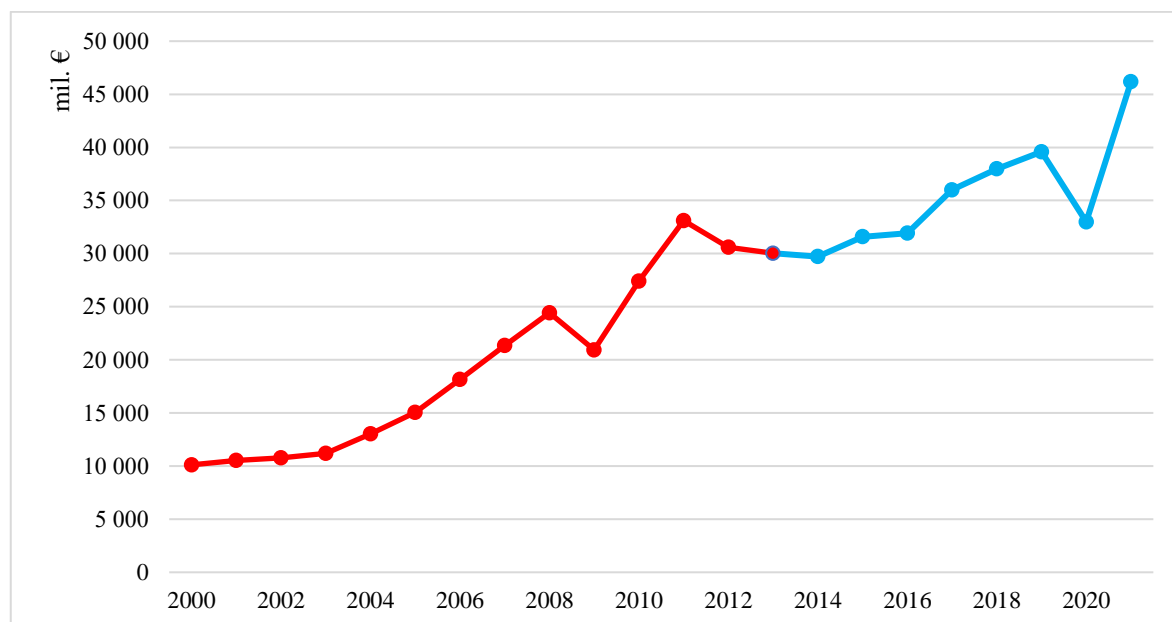
Graf č. 4 nám znázorňuje hodnoty exportu Indonézie do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota exportu takmer 9,5 miliardy EUR. Počas nasledujúcich rokov sa hodnoty exportu výrazne nemenili a pohybovali sa niekde okolo 9 -

9,5 miliardy. V roku 2006 hodnota export presiahla sumu 10 miliárd EUR a v roku 2007 už export dosahoval hodnoty 11,3 miliardy EUR. Nasledujúci rok sa hodnota zvýšila až na 12 miliárd EUR. Ďalší rok Indonézia vstúpila do režimu Štandardný GSP no export sa mierne znížil na hodnotu 10,4 miliardy EUR čo mohlo byť zapríčinené ekonomickou krízou no rok na to už export opäť stúpol na hodnotu 12,5 miliardy EUR. V rokoch 2011 a 2012 možno pozorovať nárast kde export prevýšil hodnotu 14 miliárd EUR a od roku 2013 do 2016 sa pohyboval od 13 miliárd EUR do 14 miliárd EUR. V rokoch 2017 a 2018 dosiahol hodnotu až 15 miliárd EUR. V nasledujúcich dvoch rokoch možno pozorovať mierny pokles, ktorý bol zapríčinený pravdepodobne pandémiou COVID-19 a to na hodnotu okolo 13,3 miliardy EUR a najvyššiu hodnotu dosiahol export v roku 2021 a to 16,7 miliardy EUR. Zo zistených údajov teda možno tvrdiť, že vstup do režimu Štandardný GSP pozitívne pôsobí na zahraničný obchod Indonézie.

India

India vstúpila do režimu Štandardný GSP v roku 2013. Sledované obdobie sme stanovili taktiež od roku 2000 po 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 5 Export Indie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

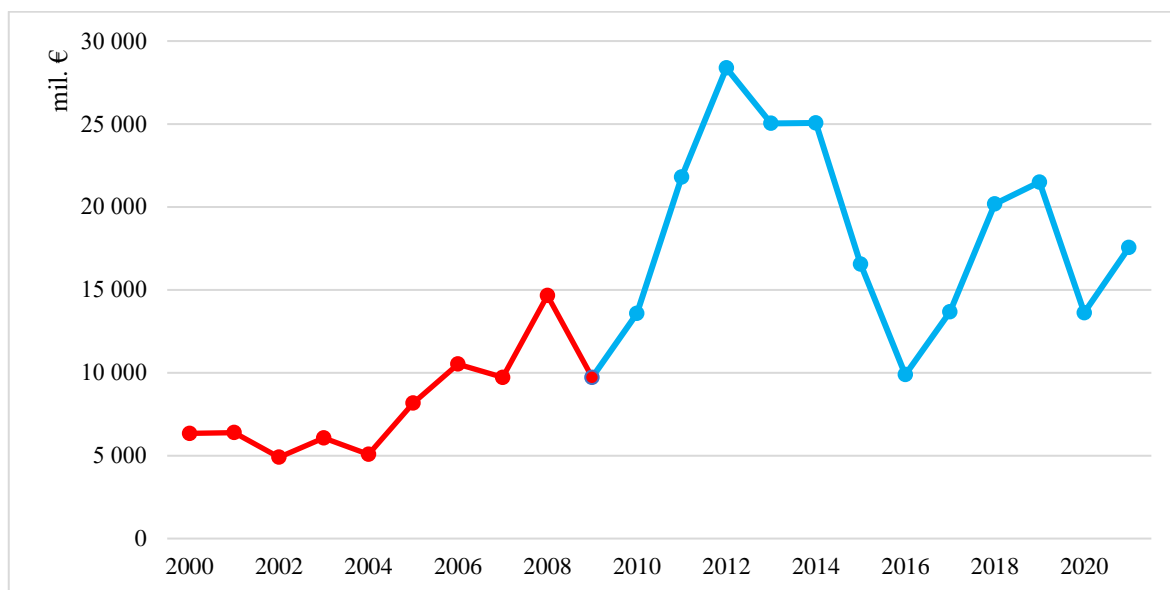
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 5 nám znázorňuje hodnoty exportu Indie do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota exportu na úrovni 10,1 miliardy EUR. V rokoch 2001 a 2002 možno pozorovať mierny nárast na hodnotu 10,8 miliardy EUR a v roku 2003 už presiahla hranicu 11 miliárd EUR. Nasledujúci rok dosiahol export Indie do krajín EÚ už 13 miliárd EUR a v roku 2005 15 miliárd EUR. Každoročný nárast takto možno pozorovať až do roku 2008 kedy bola jeho výška 24,4 miliardy EUR. V roku 2009 nastal mierny pokles a to na hodnotu 21 miliárd EUR čo mohlo byť podobne ako pri Indonézii zapríčinené ekonomickou krízou. V roku 2010 však hodnota exportu opäť vzrástla a to na hodnotu 27,4 miliardy EUR. V roku 2011 už presiahla hodnotu 33 miliárd EUR a v roku 2012 mierne klesla na 30,5 miliardy EUR. V roku 2013 keď India vstúpila do režimu Štandardný GSP nenastal výrazný nárast či spád, kde hodnota bola stále na úrovni 30 miliárd EUR. Až do roku 2016 boli hodnoty približne rovnaké a to od 30 miliárd Eur do 32 miliárd EUR. Výrazný skok bol v roku 2017 kedy hodnota exportu dosiahla výšky 36 miliárd EUR. V roku 2018 už bola výška exportu v hodnote 38 miliárd EUR a ďalší rok až 40 miliárd EUR. V roku 2020 možno pozorovať menší pokles na hodnotu 33 miliárd EUR, pravdepodobne zapríčinený pandémiou. V poslednom roku sledovania bola nameraná najvyššia hodnota exportu a to vo výške 46,1 miliardy EUR. Zo zistených údajov teda možno konštatovať, že vstup Indie do režimu Štandardný GSP pôsobí priaznivo na zahraničný obchod Indie.

Nigéria

Nigéria vstúpila do režimu Štandardný GSP v roku 2009 a sledované obdobie je taktiež od roku 2000 po rok 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 6 Export Nigérie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

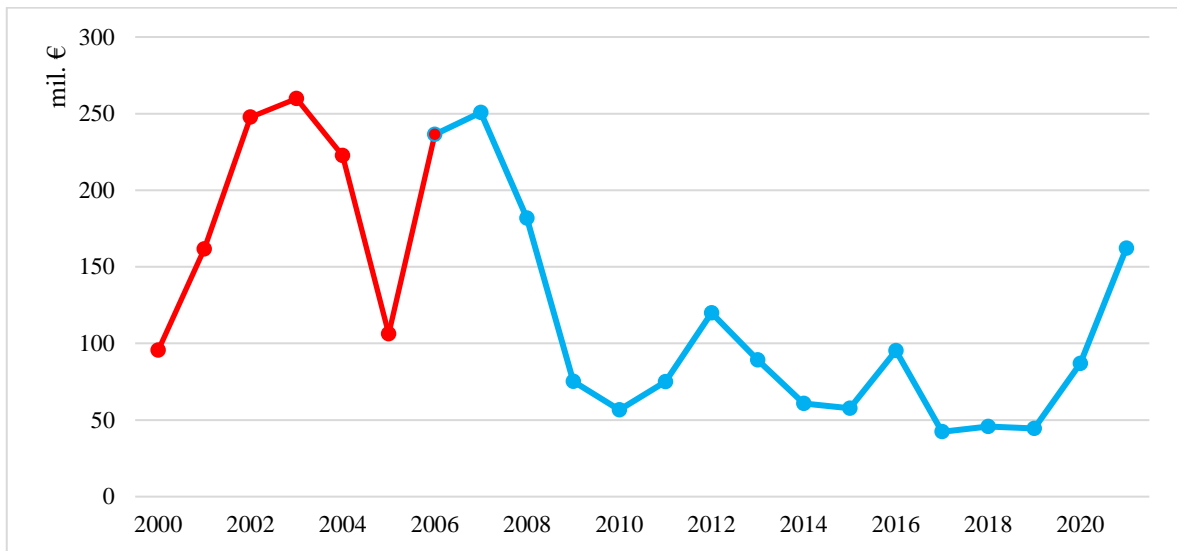
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 6 nám znázorňuje hodnoty exportu Nigérie do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 6,3 miliardy EUR, ktorá bola približne rovnaká aj nasledujúci rok. V roku 2002 nastal mierny pokles a to na hodnotu 4,9 miliardy EUR. V roku 2003 už opäť dosahovala výšky 6,1 miliardy EUR a v roku 2004 mierne poklesla na 5,1 miliardy EUR. Prudký nárast možno sledovať v ďalších rokoch kedy hodnota presiahla 8 miliárd EUR v roku 2005 a v roku 2008 dokonca 14,7 miliardy EUR. V roku 2009 keď krajina vstúpila do režimu Štandardný GSP nastal mierny pokles kde bola hodnota na úrovni 9,7 miliardy EUR no v roku 2010 už bola hodnota 13,6 miliardy EUR. V roku 2011 masívne vzrástla hodnota exportu na 21,8 miliardy EUR a v roku 2012 už dosahovala hodnota 28,4 miliardy EUR čo je najvyššia nameraná za sledované obdobie. V ďalších dvoch rokoch sa hodnota exportu pohybovala niekde okolo 25 miliárd EUR a v roku 2015 klesla o takmer 10 miliárd EUR. V roku 2016 už bola hodnota exportu len na úrovni 10 miliárd EUR. Následne možno opäť pozorovať rast až do roku 2019 kedy bola nameraná hodnota vo výške 21,5 miliardy EUR a v roku 2020 klesla na 13,6 miliardy EUR pravdepodobne kvôli pandémie. V poslednom roku sledovania sa však hodnota zvýšili a dosiahla tak 17,5 miliardy EUR. Zo zistených údajov tak možno konštatovať, že aj napriek miernym poklesom vstup Nigérie do režimu Štandardný GSP vplýva na zahraničný obchod Nigérie priaznivo.

Tadžikistan

Tadžikistan vstúpil do režimu v roku 2006, sledované obdobie sme stanovili tradične od roku 2000 do 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 7 Export Tadžikistanu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

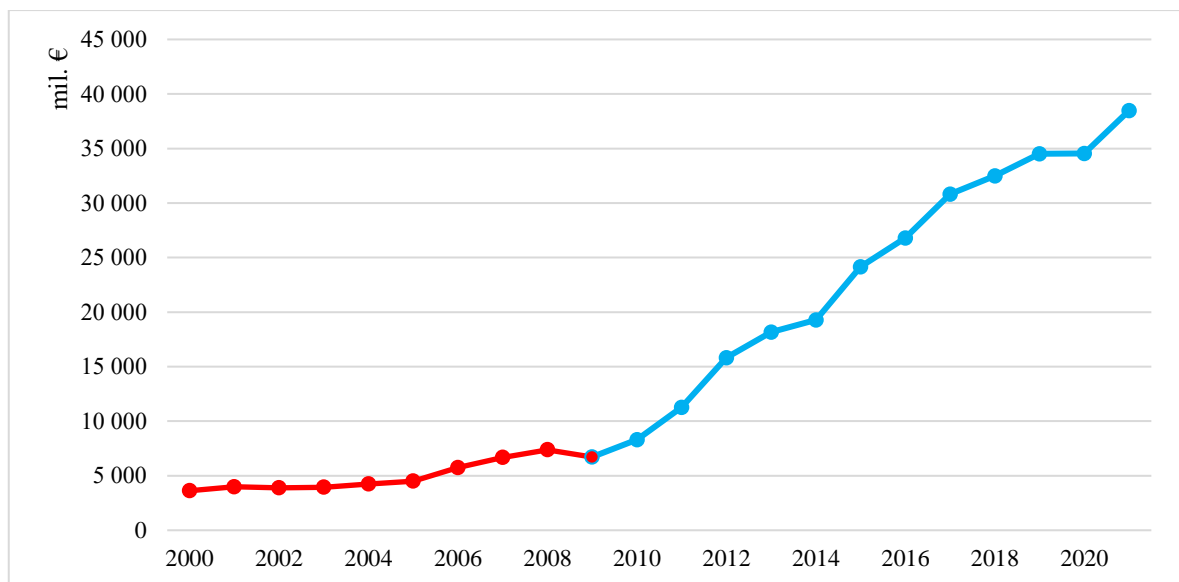
Graf č. 7 nám znázorňuje hodnoty exportu Tadžikistanu do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 95,5 milióna EUR a v nasledujúcich pár rokoch len rástla až do roku 2004 kde export dosiahol hodnoty 222,6 milióna EUR. V roku 2005 nastal mierny pokles na hodnotu 106,2 milióna EUR no v roku 2006 keď krajina vstúpila do režimu Štandardný GSP sa hodnota zvýšila na 236,4 milióna EUR. Rast možno pozorovať aj v ďalšom roku no v roku 2008 už je zaznamenaný menší pokles na úroveň 181,8 milióna EUR a v roku 2010 je hodnota exportu už len 56,7 milióna EUR, čo môže mať na svedomí ekonomická kríza. V rokoch 2011 a 2012 vidieť zjavný nárast exportu a to na hodnotu 120 miliónov EUR no nasledujúci rok je zaznamenaný opäť pokles na hodnotu 89,2 milióna EUR. Pokles hodnôt vnímame až do roku 2015 kde je výška exportu na úrovni 57,8 milióna EUR. V roku 2016 prichádza opäť nárast na hodnotu 95,3 milióna EUR no nasledujúce roky vidieť pokles až do roku 2019 kde je nameraná hodnota exportu 44,4 milióna EUR. V posledných dvoch rokoch sledovania vidieť nárast kde v roku 2021 dosiahla hodnota exportu výšky 162,2 milióna EUR. Zo zistených údajov vieme, že

najvyššia hodnota exportu Tadžikistanu do krajín EÚ bola zaznamenaná pred vstupom do systému Štandardného GSP čo je anomália vzhľadom na predošlé skúmania ostatných krajín. Ťažko teda určiť, či Tadžikistanu vstup do tohto režimu prospel z hľadiska zahraničného obchodu.

Vietnam

Vietnam vstúpil do režimu v roku 2009. Ani tu sa nám sledované obdobie nemení to znamená od roku 2000 do 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 8 Export Vietnamu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 8 nám znázorňuje hodnoty exportu Vietnamu do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 3,6 miliardy EUR. Pravidelný nárast tak možno sledovať až do roku 2008 kedy výška exportu dosiahla hodnoty 7,4 miliardy EUR. V roku 2009 Vietnam vstúpil do režimu Štandardný GSP no hodnota exportu mierne klesla na úroveň 6,7 miliardy EUR čo však mohlo byť zapríčinené ekonomickou krízou. V roku 2010 už bola hodnota vo výške 8,3 miliardy EUR a v roku 2011 už to bolo dokonca 11,3 miliardy EUR. Ďalšie roky možno pozorovať pravidelný nárast hodnôt kde v roku 2015 presiahla 20 miliárd EUR, v roku 2017 už to bolo vyše 30 miliárd EUR a v poslednom roku sledovania v roku 2021 bola hodnota exportu najvyššia to vo výške 38,5 miliardy Eur. Zo

zistených údajov tak možno konštatovať, že vstup do Štandardného GSP pôsobí mimoriadne priaznivo pre zahraničný obchod Vietnamu.

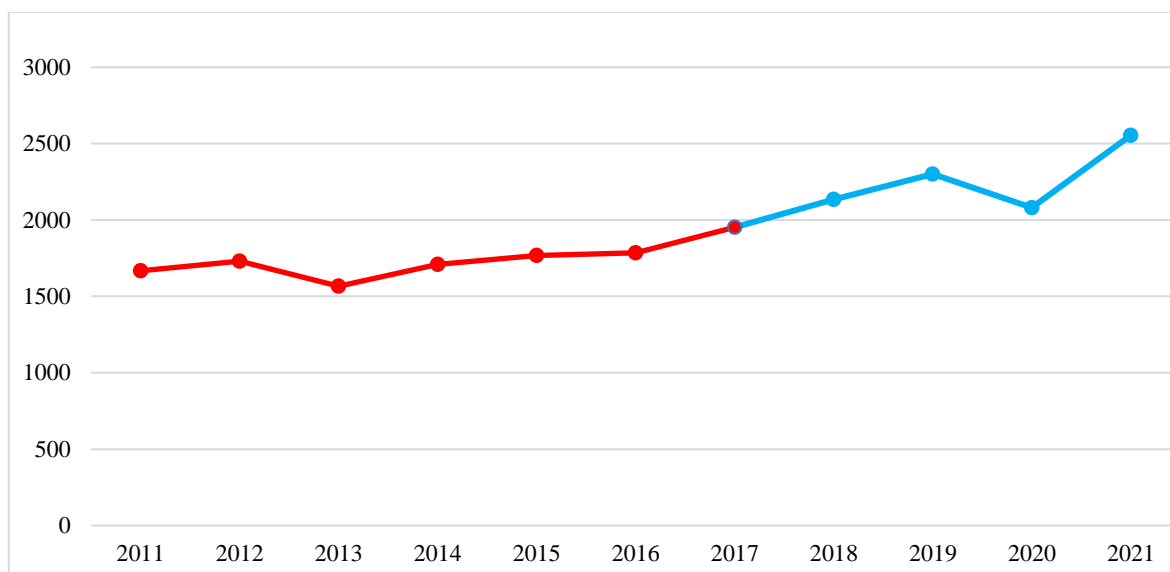
3.3.2 Vybrané krajiny GSP+

V tejto podkapitole budeme pozorovať vývoj exportu do EÚ piatich náhodne vybratých krajín z režimu GSP+.

Srí Lanka

Srí Lanka vstúpila do GSP+ v roku 2017 a preto nám nasledujúci graf ukáže ako sa vyvíjal export Srí Lanky do EÚ za obdobie od 2011 do 2021. Obdobie je stanovené tak, aby bolo vidieť ako aj export pred vstupom do GSP+ tak aj po jej vstupe. Červená čiara na grafe teda znázorňuje obdobie pred vstupom a modrá po vstupe do GSP+.

Graf 9 Export Srí Lanky do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

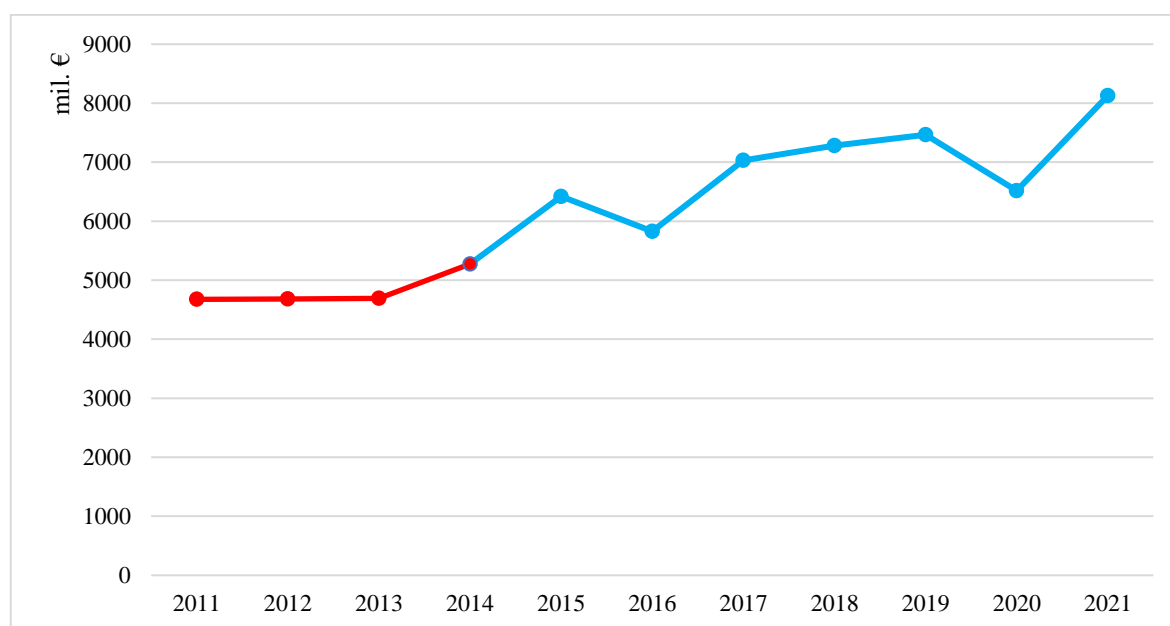
Graf č. 9 nám ukazuje hodnoty exportu Srí Lanky do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2011 bol export na úrovni takmer 1,67 miliardy EUR. Ďalší rok, 2012, bol zaznamenaný mierny nárast a to na hodnotu 1,73 miliardy EUR. Následne je možné vidieť pokles na hodnotu 1,56 miliardy Eur a ďalšie roky už len mierne nárasty, v roku 2014 na 1,7 miliardy EUR, v roku 2015 1,76 miliardy EUR a v poslednom roku pred

vstupom do režimu GSP+ bola hodnota exportu 1,78 miliardy EUR. Od roku 2017 kde už bola Srí Lanka členom režimu je zaznamenaný omnoho vyšší nárast exportu do krajín EÚ kde v roku 2017 bola hodnota 1,95 miliardy EUR. V roku 2018 je zaznamenaný opäť nárast exportu kde vtedy hodnota dosahovala 2,13 miliardy EUR, v roku 2019 opäť nárast na hodnotu 2,30 miliardy EUR. V roku 2020 možno vidieť na grafe mierny pokles, pravdepodobne vplyvom pandémie COVID-19, avšak toto je len úvaha. V poslednom roku sledovania, 2021, bola hodnota exportu Srí Lanky do štátov EÚ najvyššia a to 2,55 miliardy EUR. Zo zistených informácií preto možno tvrdiť, že vstup Srí Lanky do režimu GSP+ pôsobí na rozvoj zahraničného obchodu Srí Lanky pozitívne.

Filipíny

Filipíny vstúpili do režimu GSP+ v roku 2014. Skúmané obdobie exportu Filipín do EÚ je teda rovnaké ako v prípade Srí Lanky, a to 2011 až 2021, pričom rovnako červená čiara znázorňuje obdobie pred vstupom do režimu a modrá po vstupe do GSP+.

Graf 10 Export Filipín do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

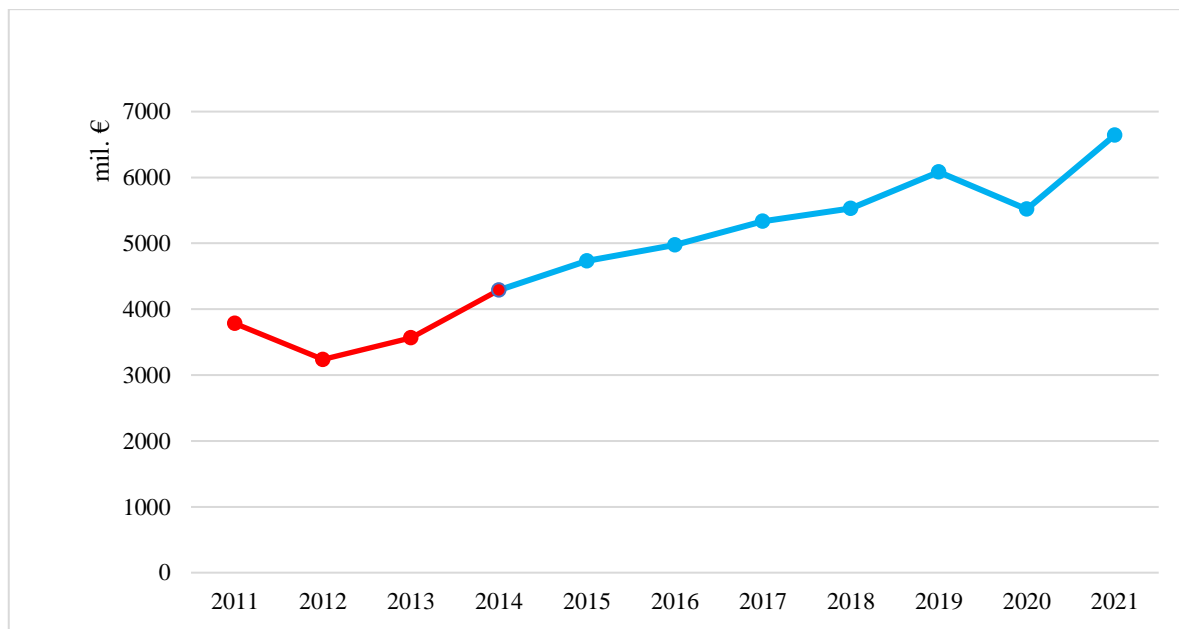
Graf č. 10 zaznamenáva vývoj exportu Filipín do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2011 bola dosiahnutá hodnota 4,67 miliardy EUR. Nasledujúci rok bol zaznamenaný len mierny nárast na hodnotu 4,68 miliardy EUR a v roku 2013 opäť

len malý nárast a to na hodnotu 4,69 miliardy EUR. V Roku 2014, keď už Filipíny vstúpili do režimu GSP+ možno vidieť podstatne väčší nárast exportu do krajín EÚ, kde hodnota vtedy dosahovala 5,27 miliardy EUR. Ďalší sledovaný rok 2015 bol nárast ešte väčší a to až na hodnotu 6,42 miliardy EUR. V roku 2016 sa export Filipín do krajín EÚ z neznámych dôvodov mierne prepadol a to na hodnotu 5,83 miliardy EUR no nasledujúci rok, 2017, už bol znovu zaznamenaný nárast, pričom export vtedy dosahoval hodnotu 7,03 miliardy EUR. V rokoch 2018 a 2019 boli taktiež zaznamenané nárasty a to v hodnotách 7,28 miliardy Eur a 7,47 miliardy EUR. Podobne ako pri Srí Lanke aj tu bol v roku 2020 zaznamenaný pokles exportu do krajín EÚ kde hodnota vtedy dosahovala 6,52 miliardy EUR, čo bolo pravdepodobne taktiež zapríčinené pandémiou. Najvyššia hodnota bola nameraná v poslednom roku skúmaného obdobia kde dosahovala až 8,13 miliardy EUR. Zo zistených údajov preto možno konštatovať, že aj pre filipínsky zahraničný obchod bol vstup do režimu GSP+ priaznivý.

Pakistan

Pakistan vstúpil do režimu GSP + rovnako ako Filipíny v roku 2014. Skúmané obdobie vývoja exportu Pakistanu do EÚ bude teda opäť rovnaké a to od roku 2011 do 2021. červená čiara znázorňuje obdobie pred vstupom do režimu a modrá po vstupe do GSP+.

Graf 11 Export Pakistanu do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

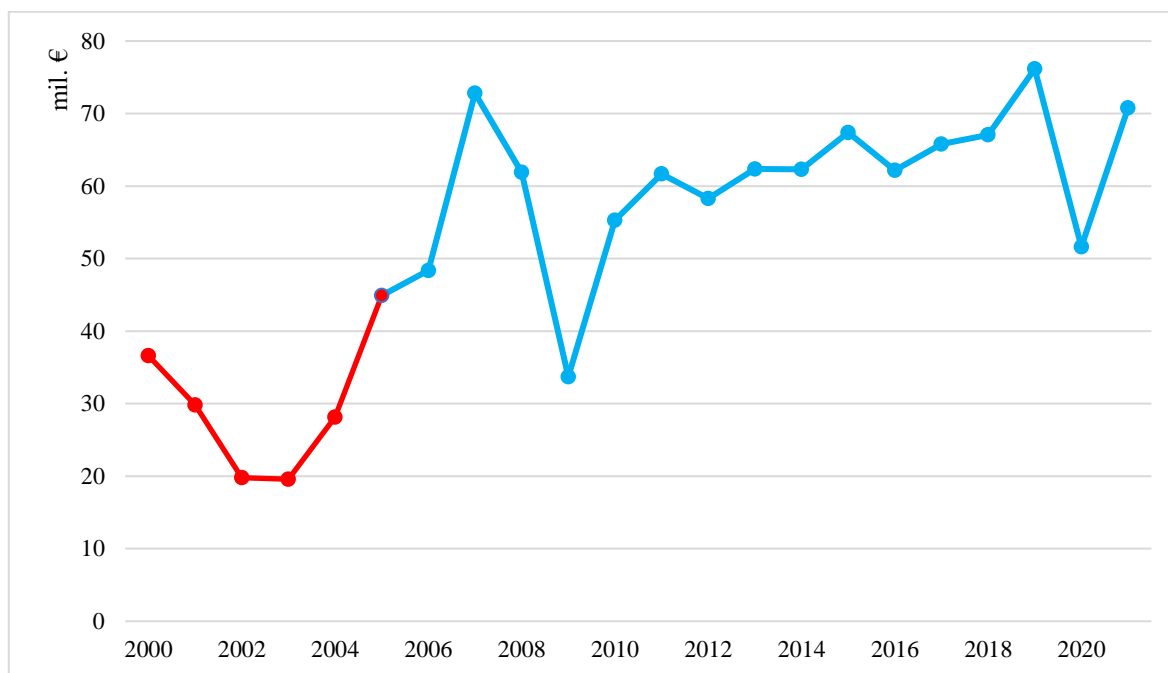
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 11 nám ukazuje hodnoty exportu Pakistanu do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2011 bola dosiahnutá hodnota exportu Pakistanu 3,78 miliardy EUR. Ďalší rok bol zaznamenaný pokles na hodnotu 3,24 miliardy EUR a nasledujúci rok, v roku 2013 mierny nárast na 3,56 miliardy EUR. V roku 2014 keď Pakistan vstúpil do režimu GSP+ možno vidieť nárast exportu, ktorý už presiahol 4 miliardy EUR, kde konkrétna hodnota v danom roku bola 4,29 miliardy EUR. V roku 2015 už hodnota exportu dosahovala 4,73 miliardy EUR a v roku 2016 bol opäť zaznamenaný nárast na hodnotu 4,98 miliardy EUR kde export takmer presiahol hranicu 5 miliárd. Nasledujúci rok, 2017, export narástol na hodnotu 5,33 miliardy EUR a v roku 2018 už daná hodnota činila 5,53 miliardy EUR. V roku 2019 export Pakistanu opäť vzrástol na hodnotu 6,08 miliardy EUR a v roku 2020 možno pozorovať pokles ako u iných krajín na hodnotu 5,52 miliardy EUR. Najvyššia dosiahnutá hodnota exportu bola dosiahnutá v roku 2021 a to 6,64 miliardy EUR. Zo zistených údajov teda možno tvrdiť, že vstup Pakistanu do režimu GSP+ ovplyvnil zahraničný obchod Pakistanu pozitívnym spôsobom.

Mongolsko

Mongolsko vstúpilo do režimu GSP+ v roku 2005 a preto budeme jeho export do krajín EÚ sledovať za dlhšie obdobie ako predošlé a to z dôvodu aby bolo na grafe znázornené ako aj obdobie pred vstupom do režimu tak aj po ňom a taktiež aby sa v grafe nachádzali aj aktuálne údaje a to z posledných pár rokov. Aj v tomto grafe červená čiara znázorňuje obdobie pred vstupom do GSP+ a modrá zaznamenáva údaje po vstupe do režimu.

Graf 12 Export Mongolska do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

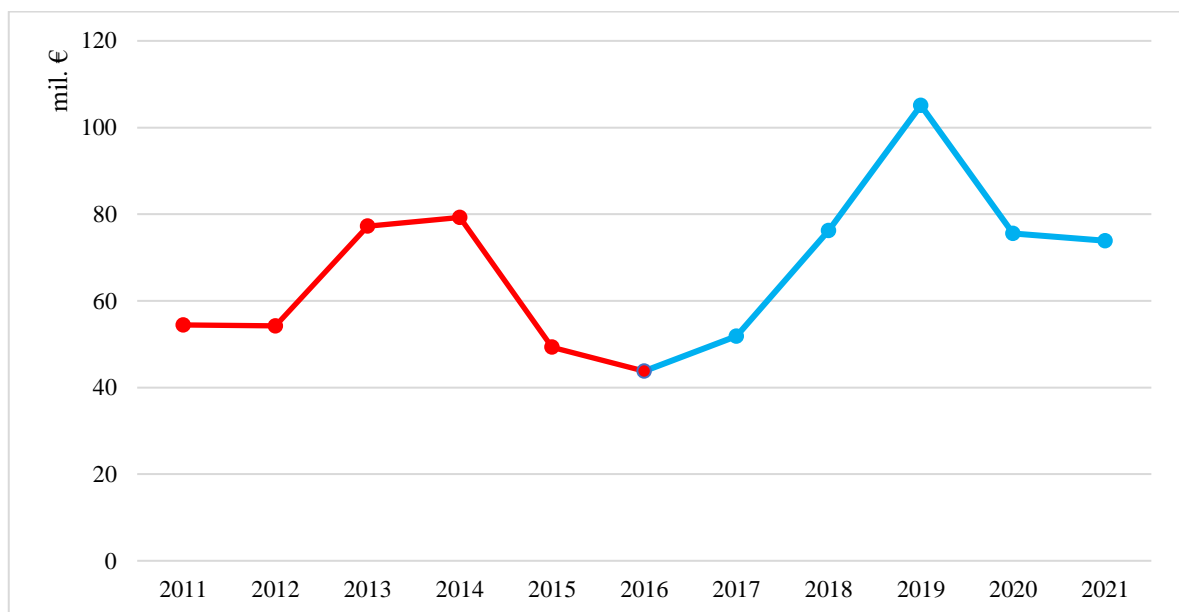
Graf č. 12 zaznamenáva, export Mongolska do krajín EÚ. V prvom roku sledovania bola hodnota exportu 36,6 milióna EUR. Ďalšie roky sa postupne znižovala daná hodnota pričom v roku 2003 dosahovala hodnotu 19,6 milióna EUR a v roku 2004 bol zaznamenaný nárast na hodnotu 28,1 milióna EUR. V roku 2005 keď Mongolsko vstúpilo do režimu GSP+ je možné vidieť podstatný nárast exportu Mongolska na hodnotu 44,9 milióna EUR. Následne hodnoty stále stúpajú pričom v roku 2007 už je nameraná hodnota vo výške 72,8 milióna EUR. V roku 2008 je zaznamenaný mierny pokles, kde výška exportu dosiahla hodnotu 61,9 milióna EUR. Ako vidieť na grafe v roku 2009 export poklesol radikálne na hodnotu 33,7 milióna EUR čo mohla zapríčiniť globálna ekonomická kríza. Nasledujúci rok hodnota exportu stúpila na 55,3 milióna EUR a v roku 2011 už opäť dosahovala štandardnú výšku 61,7 milióna EUR. V roku 2012 opäť nastal mierny pokles kedy hodnota exportu bola 58,3 milióna EUR no v roku 2013 opäť vzrástla na 62,4 milióna EUR. V roku 2015 sa dokonca hodnota exportu Mongolska vyšplhala až na 67,4 milióna EUR no v roku 2016 opäť mierne poklesla na 62,2 milióna EUR. Od tohto roka už boli zaznamenané len nárasty exportov kde v roku 2019 bola dosiahnutá najvyššia hodnota a to vo výške 76,2 milióna EUR. Následne v roku 2020 nastal mierny pokles ako u iných krajín na hodnotu 51,6 milióna EUR čo opäť pravdepodobne zapríčinila pandémia COVID-19 a v poslednom roku

sledovania bola hodnota exportu Mongolska vo výške 70,8 milióna EUR. Zo zistených údajov možno tvrdiť, že vstup Mongolska do režimu GSP+ priaznivo ovplyvnil ich zahraničný obchod.

Kirgizsko

Kirgizsko vstúpilo do režimu GSP+ v roku 2016, preto skúmané obdobie exportu Kirgizska do EÚ je od roku 2011 do 2021. Červená čiara na grafe znázorňuje obdobie pred vstupom do režimu a modrá čiara znázorňuje obdobie po vstupe do GSP+.

Graf 13 Export Kirgizska do 27 krajín EÚ za obdobie 2011 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 13 nám znázorňuje hodnoty exportu Kirgizska do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2011 bola hodnota exportu zaznamenaná vo výške 54,4 milióna EUR. Nasledujúci rok, 2012, bol zaznamenaný malý pokles na hodnotu 54,2 milióna EUR no v roku 2013 už hodnota exportu dosahovala výšku 77,2 milióna EUR. V roku 2014 bol opäť zaznamenaný mierny nárast a to na hodnotu 79,3 milióna Eur a v roku 2015 je možné vidieť podstatný pokles pričom hodnota exportu dosiahla 49,3 milióna EUR. V roku 2016 keď Kirgizsko vstúpilo do režimu GSP+ by mal nastat' nárast exportu avšak z neznámeho dôvodu tomu nie je tak čo je mierna anomália. Hodnota exportu dosiahla výšku 43,8 milióna EUR. Následne už však môžeme pozorovať nárast v roku 2017 kde bola hodnota exportu

51,8 milióna EUR a v roku 2018 dokonca až 76,2 milióna EUR. Najvyššia nameraná hodnota bola v roku 2019 kde hodnota dosiahla 105,1 milióna EUR. V roku 2020 rovnako ako v predošlých grafoch hodnota exportu klesla na úroveň 75,6 milióna EUR, opäť pravdepodobne vplyvom pandémie. V poslednom roku skúmaného obdobia bola výška exportu Kirgizska v hodnote 73,9 milióna EUR. Zo zistených údajov možno konštatovať, že vstup Kirgizska do režimu GSP+ spravidla pozitívne ovplyvnil jeho zahraničný obchod.

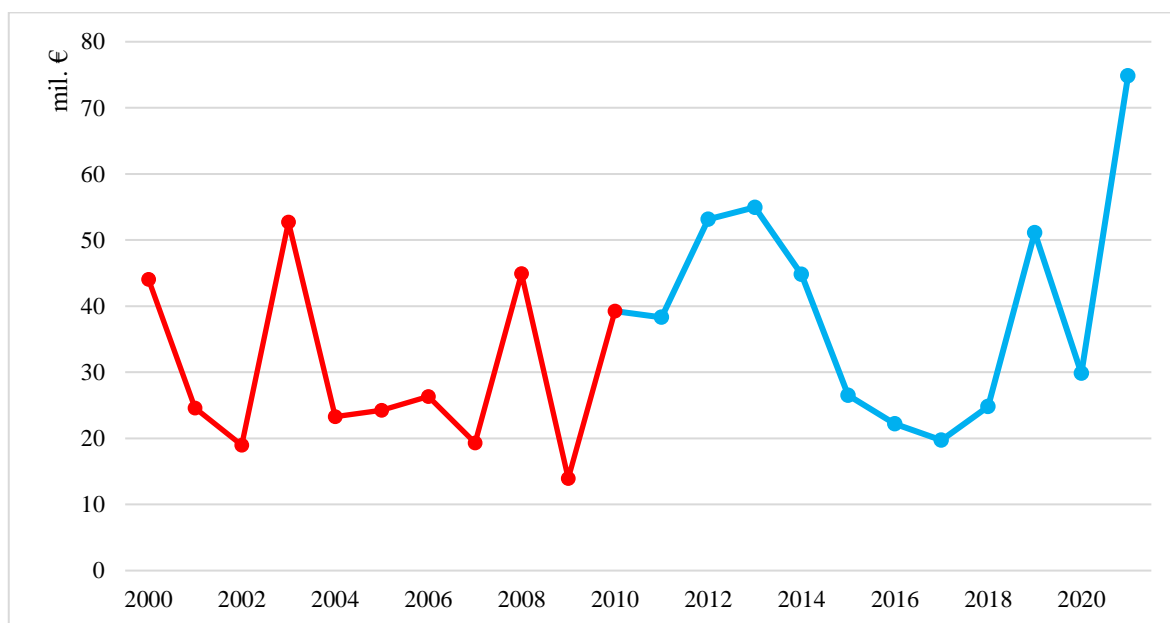
3.3.3 Vybrané krajiny režimu EBA

V tejto podkapitole budeme pozorovať vývoj exportu do EÚ piatich náhodne vybraných krajín z režimu EBA.

Afganistan

Afganistan vstúpil do režimu EBA v roku 2010. Sledované obdobie sme stanovili rovnako ako pri vybraných krajinách režimu Štandardný GSP a to od roku 2000 do 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 14 Export Afganistanu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

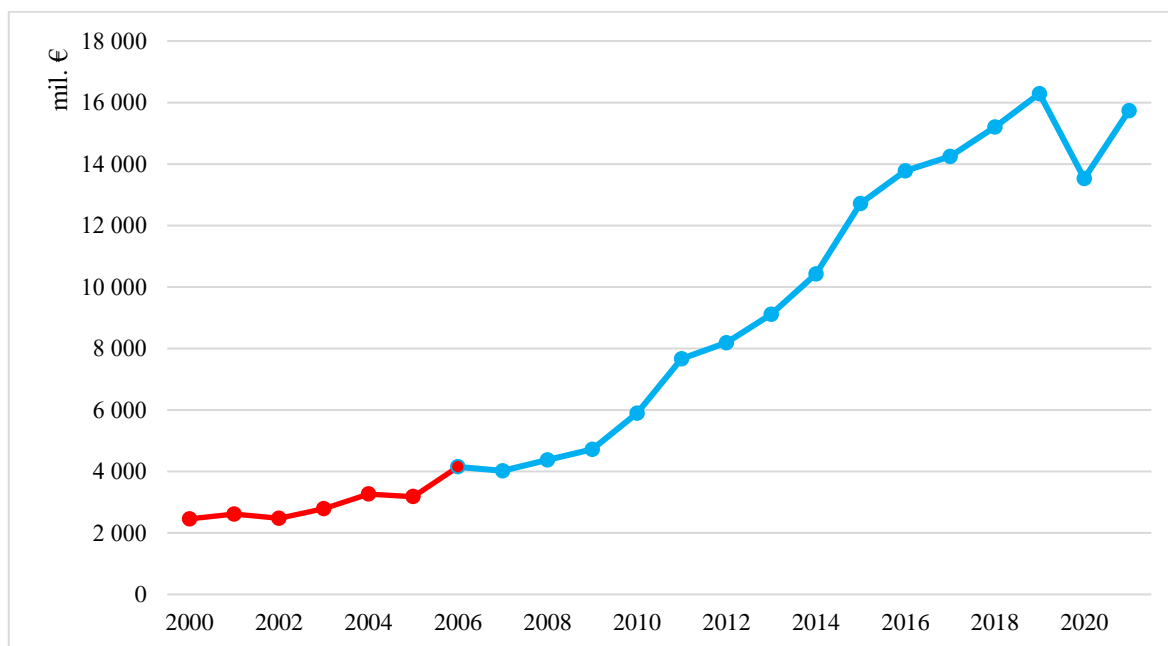
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 14 nám znázorňuje hodnoty exportu Afganistanu do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 44 milióna EUR. Nasledujúce dva roky možno pozorovať radikálny pokles kde v roku 2002 bola hodnota už len vo výške 19 miliónov Eur. V roku 2003 nastal nárast na 52,7 milióna EUR a opäť pokles kde od rokov 2004 až 2006 boli hodnoty medzi 20 až 30 miliónov Eur. V roku 2007 poklesla hodnota na 19,3 milióna EUR a nasledujúci rok je zaznamenaný opäť vzrast na 45 milióna EUR. V roku 2009 významný pokles na hodnotu 14 milióna EUR. V roku 2010, keď Afganistan vstúpil do režimu EBA prichádza nárast na hodnotu 39,2 milióna EUR. Tento nárast možno sledovať až po rok 2013 kde hodnota exportu dosahovala výšku 55 milióna EUR. Od nasledujúceho roku možno pozorovať pokles, ktorý trval až do roku 2018 kde nameraná hodnota bola na úrovni 24,8 milióna EUR. V roku 2019 prišiel nárast a to na hodnotu 51,1 milióna EUR. Ďalší rok je zaznamenaný pokles na hodnotu vo výške 29,8 milióna EUR pravdepodobne zapríčinený pandemiou COVID-19 a v poslednom roku sledovania bola nameraná hodnota najvyššia a to na úrovni 74,8 milióna EUR. Zo zistených údajov tak možno konštatovať, že aj napriek výkyvom na grafe vstup do režimu Štandardný GSP priaznivo prospieva zahraničnému obchodu Afganistanu.

Bangladéš

Bangladéš vstúpil do režimu EBA v roku 2006, sledované obdobie sme stanovili od roku 2000 do 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 15 Export Bangladéšu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

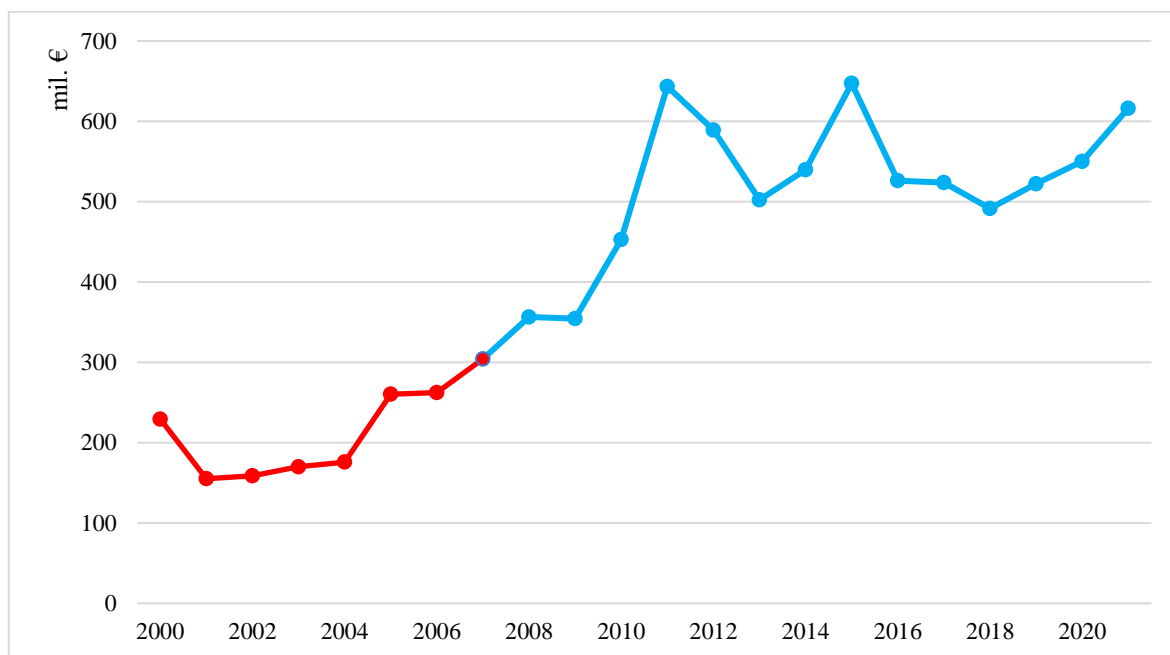
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 15 nám znázorňuje hodnoty exportu Bangladéšu do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 2,5 miliardy EUR. Hodnota exportu sa od 2 do 3 miliárd EUR drží až po rok 2003. V nasledujúcom roku už hodnota presiahla 3 miliardy a v roku 2006, keď Bangladéš vstúpil do režimu EBA, už bola na úrovni 4,2 miliardy EUR. Ďalšie roky postupne výška exportu narastala až kým v roku 2010 nepresiahla 5,9 miliardy EUR a v roku 2011 už hodnota bola vo výške 7,7 miliardy EUR. Nasledujúce roky len rástla výška exportu kde v roku 2014 presiahla hranicu 10 miliárd EUR, v roku 2015 už bola hodnota 12,7 miliardy EUR a v roku 2016 13,8 miliardy EUR. Nárast ďalej pokračuje až do roku 2019 kde výška exportu dosiahla svoje maximum v sledovanom období a nameraná hodnota bola vo výške 16,3 miliardy EUR. V roku 2020 vidíme mierny pokles na úroveň 13,5 miliardy EUR, ktorý je zapríčinený pravdepodobne pandémiou. V poslednom roku sledovania dosiahla hodnota exportu 15,7 miliardy EUR. Zo zistených hodnôt možno konštatovať, že vstup do režimu EBA vplýva pozitívne na zahraničný obchod Bangladéšu.

Etiópia

Etiópia vstúpila do režimu v roku 2007, sledované obdobie sme určili od roku 2000 po 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 16 Export Etiópie do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

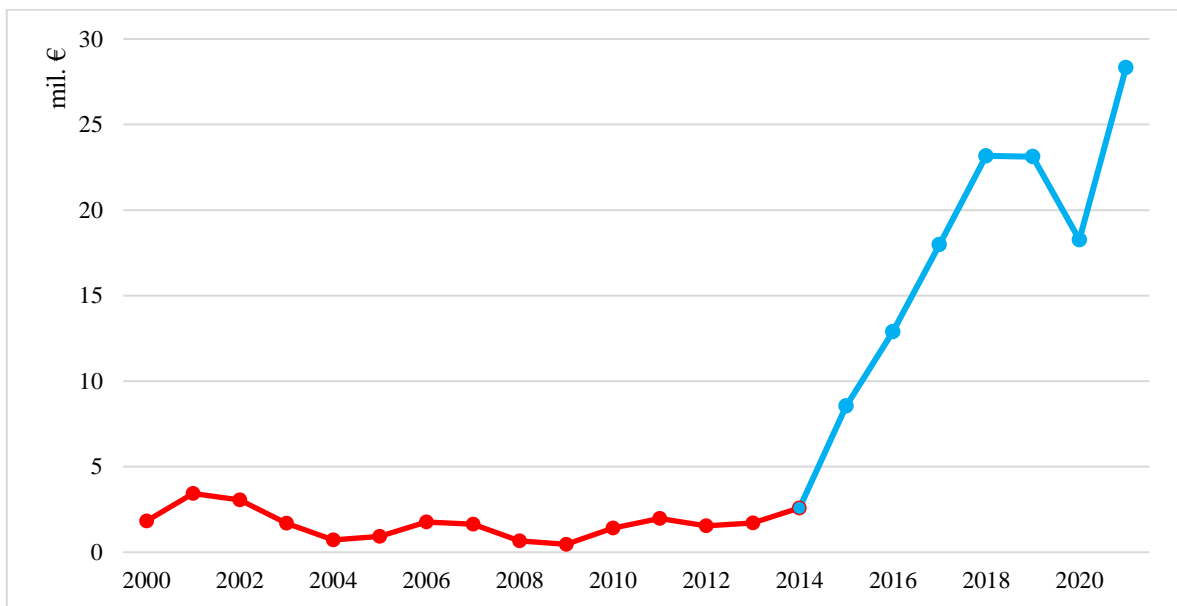
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 16 nám znázorňuje hodnoty exportu Etiópie do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 229 miliónov EUR. Nasledujúce dva roky môžeme pozorovať pokles na úroveň 155 miliónov EUR až 158 miliónov EUR a v ďalších rokoch mierny nárast. V roku 2005 dosahovala výška exportu hodnoty 260 miliónov EUR a v roku 2007, keď Etiópia vstúpila do režimu EBA dokonca presiahla výšku 300 miliónov EUR. V ďalších rokoch nárast hodnoty exportu pokračuje a v roku 2011 bola vo výške 643 miliónov EUR. Nasledujúce tri roky možno pozorovať mierny pokles hodnôt avšak v roku 2015 dosiahla nameraná hodnota exportu v danom sledovacom období svoje maximum a to na úrovni 647 miliónov EUR. Nasledujúce tri roky nastáva menší pokles hodnôt, keď v roku 2018 dosiahol export výšky 492 miliónov EUR. V roku 2019 sa opäť zvýšil na úroveň 522 miliónov EUR, v roku 2020 bola výška 550 miliónov EUR a v poslednom roku sledovania dosiahol export výšky 616 miliónov EUR. Zo zistených údajov preto možno tvrdiť, že vstup Etiópie do režimu EBA priaznivo ovplyvnil ich zahraničný obchod.

Somálsko

Somálsko vstúpilo do režimu EBA v roku 2014. Sledované obdobie sme stanovili opäť rovnako od roku 2000 po 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 17 Export Somálska do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

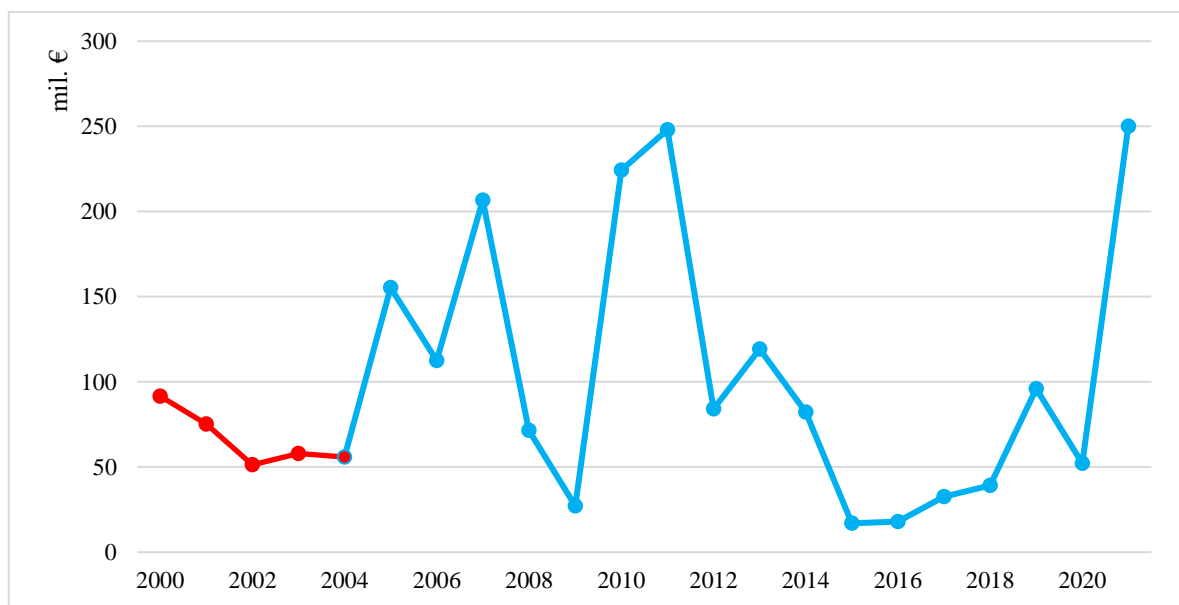
Graf č. 17 nám znázorňuje hodnoty exportu Somálska do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 1,8 milióna EUR. V roku 2001 nastáva vzrast na hodnotu 3,4 milióna EUR, ktorá mierne klesla nasledujúci rok na úroveň 3,1 milióna EUR. V roku 2003 už export dosahoval len 1,7 milióna EUR a v roku 2004 už to nebol ani milión EUR, konkrétne 722 tisíc EUR. Hranicu milióna prekročil somálsky export v roku 2006 kde bola nameraná hodnota 1,8 milióna EUR no v roku 2008 už bola opäť len tesne pod miliónom na úrovni 660 tisíc. Vyšší nárast je viditeľný od roku 2014 keď Somálsko vstúpilo do režimu EBA. Vtedy bola hodnota vo výške 2,6 milióna EUR a o rok neskôr dokonca až 8,5 milióna EUR. Tento nárast trval aj v nasledujúcich rokoch keď v roku 2016 bola presiahnutá hranica 10 miliónov EUR a v roku 2017 bola výška exportu 18 miliónov EUR. V rokoch 2018 a 2019 dokonca výška exportu presiahla hranicu 20 miliónov EUR no v roku 2020 bol zaznamenaný mierny pokles na hodnotu 18,2 milióna EUR. Ten bol zrejme zapríčinený pandémiou. V poslednom roku sledovaného obdobia bola nameraná

najvyššia hodnota exportu a to na úrovni 28,3 milióna EUR. Zo zistených údajov teda vieme posúdiť, že vstup do režimu EBA mimoriadne priaznivo ovplyvnil zahraničný obchod Somálska.

Jemen

Jemen vstúpil do režimu EBA v roku 2004 a aj tu bude rovnako ako pri ostatných skúmaných krajinách rovnaké obdobie a to od roku 2000 po rok 2021. Modrá farba na grafe znázorňuje obdobie po vstupe do režimu a červená pred vstupom.

Graf 18 Export Jemenu do 27 krajín EÚ za obdobie 2000 – 2021 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Graf č. 18 nám znázorňuje hodnoty exportu Jemenu do krajín EÚ. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2000 bola hodnota 91,6 milióna EUR. V roku 2001 je zaznamenaný mierny pokles na hodnotu 75 miliónov EUR a v rokoch 2002 až do roku 2004 kedy Jemen vstúpil do režimu EBA sa hodnota exportu pohybovala mierne nad 50 miliónmi EUR. V roku 2005 prišiel pozoruhodný nárast a to na úroveň 155 miliónov EUR a v roku 2007 dokonca až na 206,7 miliónov EUR. V časech ekonomickej krízy v rokoch 2008 a 2009 vidieť pokles exportu kde jeho hodnota bola len 27,2 milióna EUR no v roku 2010 už bola opäť vo výške 224,2 milióna EUR. V roku 2012 znovu môžeme pozorovať pokles na 84,1 milióna EUR a v roku 2015 sa znížil až na 17, miliónov EUR. Nasledujúce tri roky

mierne narastal, až kým v roku 2019 nedosiahol úrovne 96 miliónov EUR. V roku 2020 nastal opäť prepad, ktorý bol pravdepodobne zapríčinený pandemiou COVID-19, kde jeho hodnota bola 52,1 milióna EUR a v poslednom roku sledovaného obdobia dosiahla výška exportu hodnotu 250 miliónov EUR. Z uvedených informácií možno konštatovať, že aj napriek miernym odchýlkam vstup do režimu EBA priaznivo vplýva na zahraničný obchod Jemenu.

3.4 Zhodnotenie hypotéz a perspektíva Všeobecného systému preferencií do budúca

V druhej kapitole našej záverečnej práce sme si stanovili tri hypotézy. Hypotéza 1 bola zameraná na päť náhodne vybraných krajín z režimu Štandardný GSP, Indonézia, India, Nigéria, Tadžikistan a Vietnam. Každú z nich sme jednotlivo skúmali na grafoch počas sledovaného obdobia tak, aby bolo vidieť export danej krajiny pred vstupom do režimu Štandardný GSP a po vstupe. Následne sme údaje spracovali a zhodnotili sme, že okrem anomálie, Tadžikistanu, sa export daných krajín po vstupe do režimu vo všeobecnosti zvýšil. Vzhľadom na túto anomáliu musíme hypotézu 1 zamietnuť.

Hypotéza 2 bola zameraná na päť náhodne vybraných krajín z režimu GSP+, Srí Lanka, Filipíny, Pakistan, Mongolsko a Kirgizsko. Tu sme taktiež sledovali export do EÚ jednotlivých krajín za obdobie pred vstupom do režimu a po vstupe aby bolo vidieť progres exportu. Zo spracovaných údajov môžeme zhodnotiť, že export vybraných krajín do EÚ sa po vstupe do GSP+ zvýšil a preto našu hypotézu prijímame.

Posledná hypotéza 3 bola zameraná na päť náhodne vybraných krajín z režimu EBA, Afganistan, Bangladéš, Etiópia, Somálsko a Jemen. Ako v predošlých hypotézach aj tu sme skúmali export do EÚ za sledované obdobie tak, aby sme mali údaje o exporte pred vstupom do režimu EBA a po vstupe. Zo zistených a následne spracovaných údajov sme vyvodili, že export vybraných krajín sa do EÚ po vstupe do režimu zvýšil, a preto aj túto hypotézu prijímame.

Na základe všetkých zistených údajov a historického vývoja exportu rozvojových krajín patriacich do jedného z troch režimov GSP možno zhodnotiť, že systém GSP je vo veľkej miere nápomocný z hľadiska podpory zahraničného obchodu rozvojových krajín. Ich postavenie na medzinárodnom trhu sa v značnej miere posilnilo po ich vstupe do GSP a na základe histórie možno tvrdiť, že v budúcnosti bude stále rásť. Avšak vzhľadom na aktuálnu geopolitickú situáciu je potrebné tento systém lepšie manažovať, pretože z histórie možno

vidieť, že pri podobných situáciách export výrazne klesal. Pri lepšom riadení by bola vyššia šanca redukovať výrazný pokles exportu pri podobných rizikách.

Záver

V našej záverečnej práci sme riešili ako prostredníctvom preferenčných dohôd a Všeobecného systému preferencií vyspelé krajiny a integračné zoskupenia ako Európska únia pomáhajú rozvojovým a najmenej rozvinutým krajinám zlepšiť ich konkurencieschopnosť na medzinárodnom trhu. V prvej kapitole sme si teoreticky vymedzili preferenčný aj nepreferenčný obchod a objasnili pojmy ako pôvod tovarov. Ďalej sme sa zaoberali Dohodami o hospodárskom partnerstve, ktoré pomáhajú rozvojovým krajinám vstúpiť na európsky trh. Následne sme sa zamerali na Jednostranné a Zmluvné colné preferencie, ako aj na jednotlivé režimy GSP a sice Štandardný GSP, GSP+, a režim EBA. Cieľom našej práce bolo zistiť, či vstup do jednotlivých režimov GSP pôsobí priaznivo alebo nie z hľadiska zahraničného obchodu rozvojových krajín. Podľa toho sme si stanovili aj tri hypotézy, každú pre jednotlivý režim. Tie hovoria o tom, že export do EÚ vybraných rozvojových krajín sa zvýšil po vstupe do režimu GSP.

Z prvého grafu v poslednej kapitole našej záverečnej práce možno pozorovať sústavný nárast exportu z rozvojových krajín do Európskej únie, čo možno zhodnotiť priaznivo pre dané krajiny z čoho vyplýva, že zahraničný obchod beneficentov GSP je posilnený vzhľadom na takéto dohody.

Ďalej sme vybrali 5 krajín z každého režimu GSP a pozorovali ako sa vyvíjal ich export vo vzťahu s EÚ. Porovnávali sme údaje pred ich vstupom do režimu a po tom aby sme zistili, či po vstupe do jednotlivého režimu export rástol alebo naopak klesal. Zo zistených údajov možno povedať, že na všetky krajiny okrem Tadžikistanu vstup do GSP pôsobí priaznivo a export tovarov do EÚ sa zvýšil s výnimkou pár rokov kedy mohol byť export ovplyvnený buď ekonomickou krízou, pandémiou COVID-19 alebo inak. Čo sa Tadžikistanu týka, ťažko povedať, prečo sa jeho export do EÚ nezvýšil tak ako pri ostatných krajinách. Príčinou môžu byť napríklad geopolitické dôvody. Ako sme videli na grafoch z poslednej kapitoly, história nám ukazuje, že export rozvojových krajín sa po vstupe do režimu GSP zvýšil a preto môžeme vysloviť predpoklad, že v budúcnosti bude nárast pokračovať.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

1. BALÁŽ, Peter et al. *Medzinárodné podnikanie*. 6. vyd. Bratislava: Sprint 2, 2019. 552 s. ISBN 978-80-89710-51-5.
2. LIPKOVÁ, Ľudmila et al. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2011. 433 s. ISBN 978-80-89393-37-4.
3. TUPÝ, Ján, KNOPP, Juraj. *Sprievodca pravidlami určovania a osvedčovania pôvodu tovaru v medzinárodnom obchode*. Bratislava : Slovenská obchodná a priemyselná komora, 2005. 111 s. ISBN 978-80-891-0524-3.

Elektronické zdroje

4. DAMEN, Mario, WOLFGANG Igler. Obchodné režimy vzťahujúce sa na rozvojové krajiny. In *Európsky parlament*. [online]. 2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/162/trade-regimes-applicable-to-developing-countries>
5. EUR-LEX. *Úradný vestník Európskej únie*. [online]. 2012. [cit. 2022-2-19]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0978&from=EN>
6. EUR-LEX. *Všeobecný systém colných preferencií EÚ*. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0271:FIN:SK:HTML>
7. EUROPEAN COMMISSION. *Taxation and Customs Union*. [online]. [cit. 2021-12-14]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/origin-goods_en

8. EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with GSP*. [online]. 2022. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/region/details_gsp_en.pdf
9. EUROPEAN COMMISSION. *Generalised Scheme of Preferences (GSP)*. [online]. 2021. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/index_en.htm
10. EUROPEAN COMMISSION. *List of GSP beneficiary countries*. [online]. 2019. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/may/tradoc_157889.pdf
11. EURÓPSKA KOMISIA. *Dohody o hospodárskom partnerstve (DHP)*. [online]. [cit. 2021-12-13]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/content/dohody-o-hospodarskom-partnerstve-dhp>
12. EUROSTAT. [online]. [cit. 2022-4-6]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>
13. FINANČNÁ SPRÁVA. *Pôvod tovaru*. [online]. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/clo-obchodny-tovar/dovoz/povod-tovaru/>
14. FOREIGN TRADE INFORMATION SYSTEM. *Promoting Trade and Investment in the Common Market of the South Lessons for Development Cooperation*. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <http://ctrc.sice.oas.org/geograph/south/bouzas.asp>
15. INCOTERMS. *Úvod do pôvodu tovaru*. [online]. 2020. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://povod-sk.webnode.sk/>
16. INTERNATIONAL TRADE CENTRE. *Rules of Origin Facilitator*. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://findrulesoforigin.org/en/glossary?id=XkjcUBMAACEAxEjx&returnto=gloscente>

17. KNOPP, Juraj. Pravidlá pôvodu EÚ a ich uplatňovanie pri extra komunitárnom obchode. In *Spríevodca pravidlami pôvodu pre podnikateľov*. [online]. 2016. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: http://web.sopk.sk/storage/sluzby/ONPCO/pravidla_povodu-2016.pdf

18. MIHÓK, Peter. Ekonomika, záujmy, politika. In *Slovenská obchodná a priemyselná komora*. [online]. 2022. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: <https://www.sopk.sk/urad/top/peter-mihok-ekonomika-zaujmy-politika/>

19. MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Pravidlá pôvodu*. [online]. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/obchod/multilateralne-obchodne-vztahy/wto/nepolnohospodarske-vyrobky-a-wto/pravidla-povodu>

20. MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Všeobecný systém preferencií (VSP)*. [online]. [cit. 2021-12-3]. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/index.php/obchod/obchodne-vztahy-s-tretimi-krajinami/colna-politika/system-gsp>

21. PROTOKOL 3 TÝKAJÚCI SA VYMEDZENIA POJMU „VÝROBKY S PÔVODOM“ A POJMU „METÓDY ADMINISTRATÍVNEJ SPOLUPRÁCE“ PRE UPLATŇOVANIE USTANOVENÍ TEJTO DOHODY MEDZI SPOLOČENSTVOM A ČIERNOU HOROU. [online]. [cit. 2022-3-30]. Dostupné na: <http://jaspi.justice.gov.sk/jaspidd/vzory/010244Pr4.pdf>